

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการรับรู้กฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์
ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคนครพนมผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการศึกษาแนวคิด
หลักการ ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เทคโนโลยีสารสนเทศ
 - 1.1 การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
 - 1.2 แนวโน้มการใช้เทคโนโลยีเครือข่าย
2. กระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
 - 2.1 ความหมายกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
 - 2.2 ประเภทของผู้กระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์
 - 2.3 รูปแบบของการกระทำความผิด
 - 2.4 ตัวอย่างการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์
 - 2.5 วิธีแก้ไขปัญหากฎหมายเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
3. กฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
 - 3.1 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
พ.ศ. 2550
 - 3.2 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
พ.ศ. 2560
 - 3.3 ผลกระทบที่เกิดขึ้น
 - 3.4 แนวทางการสร้างความเข้าใจ
4. บทบาทวิทยาลัยเทคนิคนครพนม
5. การรับรู้กฎหมาย
 - 5.1 ทฤษฎีการรับรู้ (Perception Theory)
 - 5.2 กระบวนการรับรู้
 - 5.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้
 - 5.4 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

- 5.5 อุปสรรคในการรับรู้
- 5.6 ทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้กฎหมาย (Legal Consciousness)
- 6. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ (Human Behavior Theory)
 - 6.1 องค์ประกอบของพฤติกรรม
 - 6.2 สิ่งที่กำหนดพฤติกรรมมนุษย์
 - 6.3 แนวคิดการยินยอมปฏิบัติตามและการเชื่อฟังกฎเกณฑ์ของกฎหมาย (legal compliance and obedience)
- 7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

1. การพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ในอดีตเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารมีราคาสูง ทำให้ประชาชนเข้าถึงได้ยากมีเพียงแต่หน่วยงานของรัฐเท่านั้นที่จะมีเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารใช้ในหน่วยงานทำให้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารในอดีตนั้นมีการใช้งานไม่มากนักและไม่เป็นที่นิยม แต่จากการพัฒนาของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารมีราคาถูกลงมากกว่าแต่ก่อน ส่งผลให้ประชาชนทั่วไปและหน่วยงานเอกชนสามารถเข้าถึงและมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารอย่างแพร่หลายในยุคปัจจุบัน

ส่งผลให้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจและสังคมในทุก ๆ มิติ โดยเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปกระบวนการผลิต การดำเนินธุรกิจ การค้า การบริการ การศึกษา การสาธารณสุข การบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมอื่น ๆ ส่งผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม และการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น ทำให้ประชาชนชุมชน และธุรกิจ เข้าถึงแหล่งข้อมูล แหล่งเรียนรู้ ตลาด และบริการต่าง ๆ ในรูปแบบใหม่ และเกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศได้คล่องตัวยิ่งขึ้น สำหรับประเทศไทยมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประชากรและภาคธุรกิจเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและ

การสื่อสารมีบทบาทสำคัญในการที่จะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต วิธีการในการดำเนินการทางธุรกิจ และการเปลี่ยนแปลงแนวนโยบายของรัฐต่อประชาชน โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีการเชื่อมต่อกับระบบเครือข่าย (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2558)

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology : ICT) หมายถึง การนำเอาแนวความคิด หลักการ เทคนิค ความรู้ ระเบียบวิธี กระบวนการ ตลอดจนผลผลิตทางวิทยาศาสตร์ นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้การดำเนินชีวิตในแต่ละวันของผู้คนสะดวกสบายมากขึ้นประกอบด้วยเทคโนโลยี 2 ด้านหลักคือ 1) เทคโนโลยีระบบคอมพิวเตอร์ และ 2) เทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม ที่รวมเข้าด้วยกันเพื่อใช้ในกระบวนการจัดหา จัดเก็บ สร้างและเผยแพร่สารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเสียง ภาพ ภาพเคลื่อนไหว ข้อความหรือตัวอักษรและตัวเลข เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความถูกต้อง ความแม่นยำ และความรวดเร็วให้ทันต่อการนำไปใช้ประโยชน์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จึงมีบทบาทและความสำคัญมากในยุคปัจจุบันและมีแนวโน้มในการใช้งานเพิ่มมากขึ้นทุกปี

2. แนวโน้มการใช้เทคโนโลยีเครือข่าย

2.1 แนวโน้มการใช้เทคโนโลยีเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

เนื่องจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ขยายกว้างขวางออกไปอย่างรวดเร็วทำให้การประยุกต์ใช้งานอินเทอร์เน็ตได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการประยุกต์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นอยู่เสมอ เริ่มจากการรับส่งข้อมูลข่าวสารด้วยตัวหนังสือ ต่อมาจึงมีการพัฒนาให้ใช้ข้อความ และรูปภาพกราฟิก เมื่อระดับความสามารถของระบบคอมพิวเตอร์ดีขึ้นคือ สามารถประมวลผล รูปภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว และวิดีโอได้เป็นอย่างดีไมโครคอมพิวเตอร์ในปัจจุบันจึงเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ทำงานกับสื่อประสมได้หลายสื่อ เราเรียกสื่อประสมหลายสื่อนี้ว่า มัลติมีเดียจากการสำรวจการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยโดย Internetworldstats พบว่าในปี พ.ศ. 2557 มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจำนวน 20,100,000 คน และในปี พุทธศักราช 2558 เพิ่มขึ้นเป็น 38,000,000 คน โดยกลุ่มคนที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดในประเทศไทย อยู่ในช่วง อายุ 15-25 ปี เป็นกลุ่มที่มีจำนวนชั่วโมงการใช้อินเทอร์เน็ตสูงที่สุด อยู่ที่ 54.2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ การใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มการเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการใช้งานบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) คิดเป็นร้อยละของผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 96.1 (Thailand Internet user Profile 2016) ซึ่งเป็นสื่อ

อินเทอร์เน็ตที่มีอิทธิพลสูง เนื่องด้วยมีการเชื่อมโยงกับผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตจำนวนมาก และมีการสร้างส่วนร่วมกับผู้ใช้งานให้มีปฏิสัมพันธ์กัน เช่น Facebook Instagram Twitter Youtube เป็นต้น (มาตรการในการลดการแพร่กระจายเนื้อหาอันไม่เหมาะสม บนสื่อสังคมออนไลน์สำหรับภาครัฐ, 2560)

เมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารพัฒนาอย่างรวดเร็วส่งผลให้มีผู้ใช้งานมากขึ้นในประเทศไทย จึงก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านที่มีประโยชน์และด้านที่เป็นอันตราย โดยจำแนกได้ดังนี้

2.2 ผลกระทบการใช้เทคโนโลยีเครือข่าย

(1) ผลกระทบด้านบวก

โดยผลกระทบด้านบวกเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จะช่วยส่งเสริมความสะดวกรวดสบาย ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ส่งเสริมการค้าสินค้า วิจัย และทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ เพิ่มช่องทางในการติดต่อสื่อสาร สร้างความบันเทิงในทุกเพศทุกวัย นอกจากนี้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันยังมีราคาถูกใช้งานง่ายทำให้ผู้ใช้ทั่วไปสามารถเป็นเจ้าของ(วีระชัย อินทรอนันต์ และคณะ, 2559)

(2) ผลกระทบด้านลบ

ผลกระทบทางด้านลบเกิดจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ไม่ถูกต้องทำให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น 1) ลดปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำให้เกิดความสะดวกรวดสบายทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ลดน้อยลงและทำให้เกิดโรคติดการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพตามมา (วีระชัย อินทรอนันต์ และคณะ, 2559) 2) เพิ่มช่องทางในการก่ออาชญากรรมการแสวงหาผลประโยชน์อย่างผิดกฎหมายบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งความผิดที่กระทำขึ้นต่อปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มของปัจเจกบุคคล ทำให้เกิดการเสื่อมเสียชื่อเสียง หรือทำร้ายร่างกายหรือจิตใจของโดยทางตรงหรือทางอ้อมโดยใช้เครือข่ายโทรคมนาคมสมัยใหม่ เช่น อินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์เคลื่อนที่ จนกลายเป็นปัญหาสำคัญของสังคม เช่น การเจาะระบบเครือข่าย การละเมิดลิขสิทธิ์ สื่อลามกอนาจารเด็กและการล่วงละเมิดเด็ก ซึ่งปัญหาเหล่านี้ จะนำไปสู่การกระทำคามผิดทางคอมพิวเตอร์(กลุ่มพันธมิตรธุรกิจซอฟต์แวร์, 2560)

การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

1. ความหมายการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

เนื่องจากในปัจจุบัน ระบบคอมพิวเตอร์ได้เป็นส่วนสำคัญของการประกอบกิจการและการดำรงชีวิตของมนุษย์ หากมีผู้กระทำด้วยประการใด ๆ ให้ระบบคอมพิวเตอร์ไม่สามารถทำงานตามคำสั่งที่กำหนดไว้ หรือทำให้การทำงานผิดพลาดไปจากคำสั่งที่กำหนดไว้ หรือใช้วิธีการใด ๆ เข้าล่วงรู้ข้อมูล แก้ไข หรือทำลายข้อมูลของบุคคลอื่นในระบบคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ หรือใช้ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จหรือมีลักษณะอันลามกอนาจาร

การกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ซึ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่จะประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1.1 การกระทำผิดเกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์ หมายความว่า การกระทำ ความผิดเกี่ยวกับอุปกรณ์หรือชุดอุปกรณ์ของคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมการทำงานเข้าด้วยกัน โดยได้มีการกำหนดคำสั่ง ชุดคำสั่ง หรือสิ่งอื่นใด และแนวทางปฏิบัติงานให้อุปกรณ์หรือชุด อุปกรณ์ทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูลโดยอัตโนมัติ

1.2 การกระทำผิดเกี่ยวกับข้อมูลคอมพิวเตอร์ หมายความว่า ข้อมูล ข้อความ คำสั่ง ชุดคำสั่ง หรือสิ่งอื่นใด บรรดาที่อยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ ในสภาพที่ระบบ คอมพิวเตอร์อาจประมวลผลได้ และให้หมายความรวมถึง ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ตาม กฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย

1.3 การกระทำผิดเกี่ยวกับข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารของระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งแสดงถึงแหล่งกำเนิด ต้นทาง ปลายทาง เส้นทาง เวลา วันที่ ปริมาณ ระยะเวลา ชนิดของบริการ หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการติดต่อสื่อสารของระบบคอมพิวเตอร์นั้น (พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์, 2550)

1.4 ผู้ให้บริการ หมายความว่า

(1) ผู้ให้บริการแก่บุคคลอื่นในการเข้าสู่อินเทอร์เน็ต หรือให้สามารถ ติดต่อถึงกันโดย ประการอื่น โดยผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการ ให้บริการในนามของตนเอง หรือ ในนามหรือเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น

(2) ผู้ให้บริการเก็บรักษาข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น “ผู้ใช้บริการ” หมายความว่า ผู้ใช้บริการของผู้ให้บริการไม่ว่าต้องเสียค่าใช้บริการหรือไม่ก็ตาม “พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

2. ประเภทของผู้กระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ มีอยู่ 6 ประเภทดังนี้

2.1 แฮคเกอร์ (Hacker) นั้นมีความหมายอยู่ 2 แบบ โดยส่วนใหญ่เมื่อพูดถึงคำคำนี้จะเข้าใจว่า หมายถึง บุคคลที่พยายามที่จะเจาะระบบโดยไม่ได้รับอนุญาต ในอีกความหมายหนึ่งซึ่งมีความหมายดั้งเดิม จะหมายถึง ผู้ใช้ความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์แต่ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำลายหรือในด้านลบ เช่น สํารวจเครือข่ายเพื่อตรวจหาเครื่องแปลกปลอม เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามการที่เจาะเข้าระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นนั้นเป็นสิ่งผิดกฎหมาย

2.2 แคร็คเกอร์ (Cracker) คือบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญด้านคอมพิวเตอร์พยายามที่จะเจาะเข้าระบบโดยไม่ได้รับอนุญาต และอาศัยช่องโหว่หรือจุดอ่อนเพื่อทำลายระบบ

2.3 สคริปต์คิดดีส์ (Script – Kiddies) คือแฮคเกอร์ (Hacker) หรือ แฮคกิง (Hacking) ประเภทหนึ่งมีจำนวนมากประมาณ 95 ของแฮคกิง (Hacking) ทั้งหมด ซึ่งยังไม่ค่อยมีความชำนาญ ไม่สามารถเขียนโปรแกรมในการเจาะระบบได้เอง อาศัยดาวน์โหลด (Download) จากอินเทอร์เน็ต

2.4 สายลับทางคอมพิวเตอร์ (Spy) คือบุคคลที่ถูกจ้างเพื่อเจาะระบบและขโมยข้อมูล โดยพยายามไม่ให้ผู้ถูกโจมตีรู้ตัว

2.5 พนักงาน (Employee) คือ พนักงานภายในองค์กร หรือเป็นบุคคลภายนอกในระบบที่สามารถเข้าถึงและโจมตีระบบได้ง่าย เพราะอยู่ภายในระบบ

2.6 ผู้ก่อการร้าย (Terroist) คือกลุ่มบุคคลหรือบุคคลที่มีความประสงค์ที่จะก่อให้เกิดความวุ่นวาย ภัยอันตราย แก่บุคคลอื่น หรือองค์กรต่าง ๆ

3. รูปแบบของการกระทำความผิดมีอยู่ 5 ประเภทดังนี้

3.1 Social Engineering (สร้างสถานการณ์)

เป็นปฏิบัติการทางจิตวิทยา หลอกล่อให้เหยื่อติดกับโดยไม่ต้องอาศัยความชำนาญเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ส่วนใหญ่ใช้วิธีโทรศัพท์สอบถามข้อมูล หรืออาจใช้วิธี

ค้นหาข้อมูลจากถังขยะ (Dumpster Diving) เพื่อค้นหาข้อมูลจากเอกสารที่นำมาทิ้ง หรือใช้วิธี Phishing

3.2 Password Guessing (การสุ่มรหัสผ่าน)

Password เป็นสิ่งที่ใช้ในการพิสูจน์ความเป็นตัวตนของผู้ใช้งาน เป็นความลับส่วนบุคคล ผู้ใช้มักกำหนดโดยใช้คำง่าย ๆ เพื่อสะดวกในการจดจำ สาเหตุจากต้องเปลี่ยนบ่อย หรือมี Password หลายระดับ หรือระบบห้ามใช้ Password ซ้ำเดิม Password ที่ง่ายต่อการเดา ได้แก่ ลั่น ใช้คำที่คุ้นเคย ใช้ข้อมูลส่วนตัว ใช้ Password เดียวทุกระบบจด Password ไว้บนกระดาษ ไม่เปลี่ยน Password ตามระยะเวลาที่กำหนด Password Guessing คือ การเดา Password เพื่อเข้าสู่ระบบ

3.3 Denial of Service (DOS)

Denial of Service (การโจมตีโดยคำสั่งลวง) คือการโจมตีลักษณะหนึ่งที่ต้องการส่งคำสั่งลวงไปร้องขอการใช้งานจากระบบและการร้องขอในคราวละมาก ๆ เพื่อที่จะทำให้ระบบหยุดการให้บริการ แต่การโจมตีแบบ Denial of Service สามารถถูกตรวจจับได้ง่ายโดย Firewall หรือ IDS และระบบที่มีการ Update อยู่ตลอดมักจะไม่ถูกโจมตีด้วยวิธีนี้ ซึ่งมีบางกรณีก็ตรวจจับได้ยากเนื่องจากมีลักษณะคล้ายกับการทำงานของ Software จัดการเครือข่าย เนื่องจากสามารถถูกตรวจจับได้ง่ายปัจจุบันการโจมตีในลักษณะนี้ได้เปลี่ยนรูปแบบการโจมตีไปสู่แบบ Distributed Denial of Service (DDOS) คือการอาศัย คอมพิวเตอร์หลาย ๆ เครื่องโจมตีระบบในเวลาเดียวกัน

3.4 Decryption (การถอดรหัสข้อมูล)

การพยายามให้ได้มาซึ่ง Key เพราะ Algorithm เป็นที่รู้จักกันอยู่แล้ว เพื่อถอดข้อมูลที่มีการเข้ารหัสอยู่ ซึ่งการ Decryption อาจใช้วิธีการตรวจสอบดูข้อมูลเพื่อวิเคราะห์หา Key โดยเฉพาะการใช้ Weak Key ที่จะส่งผลทำให้ได้ข้อมูลที่มีลักษณะคล้าย ๆ กัน ทำให้เดา Key ได้ง่าย ควรใช้ Key ความยาวอย่างน้อย 128 bit หรืออาจใช้หลักทางสถิติมาวิเคราะห์หา Key จากตัวอักษรที่พบ

3.5 Man in the middle Attacks (การดักข้อมูล)

การพยายามที่จะทำตัวเป็นคนกลางเพื่อคอยดักเปลี่ยนแปลงข้อมูลโดยที่คู่สนทนาไม่รู้ตัว มีทั้งการโจมตีแบบ Active จะมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูล การโจมตีแบบ Passive จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูล และการโจมตีแบบ Replay Attack ข้อความจะถูกเก็บไว้ระยะเวลาหนึ่งแล้วค่อยส่งต่อ

4. ตัวอย่างการกระทำคามผิดทางคอมพิวเตอร์

การกระทำคามผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์มีแนวโน้มขยายวงกว้างและทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น (กฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ พิมพ์ครั้งที่ 7 ฉบับปรับปรุง, 2559) จะเห็นได้จากข่าวในหน้าหนังสือที่ปรากฏอยู่บ่อยครั้งว่า มีผู้นำเอาความรู้ความสามารถและคุณสมบัติของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ตไปใช้ในทางมิชอบจนทำให้เกิดความเสียหายชื่อเสียง หรือถึงแก่ชีวิต เพียงพอได้รับประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งทำความเดือดร้อนให้แก่ครอบครัวผู้เสียหายจนทำให้สังคมเดือนร้อนอยู่เป็นระยะ เช่น ข่าวการทำผิด ในโซเชียลทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายดังหัวข้อข่าวต่อไปนี้ 1) สุตทน นายอำเภอไชยา แจ้งความ ผิด พ.ร.บ. คอมฯ เมื่อโพสต์โซเชียล(ไทยรัฐออนไลน์, 17 พ.ค. 2560) เป็นต้น ปัญหาที่สำคัญ คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชนไม่มีความรู้ทางการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์อย่างเพียงพอ (การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัย ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 5 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2559)

ปัญหาการกระทำผิดทางคอมพิวเตอร์มีอยู่ในทุกๆ ประเทศทั่วโลกและในหลาย ๆ ประเทศได้มีการป้องกันการกระทำผิดโดยมีการกำหนดมาตรการป้องกันการกระทำคามผิดทางคอมพิวเตอร์เอาไว้เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันประชาชนของแต่ละประเทศ

5. การแก้ไขปัญหการกระทำคามผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

ในการป้องกันปัญหาการกระทำคามผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ในหลายประเทศได้มีมาตรการในการป้องกันกระทำคามผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการฉ้อโกงและการละเมิดคอมพิวเตอร์ The Computer Fraud and Abuse Act 1986 (Criminal Defense Issues NACLD, 2560) ประเทศอังกฤษมีพระราชบัญญัติว่าด้วยการแกะหรือถอดคอมพิวเตอร์ GUIDANCE ON COMPUTER MISUSE ACT1990 (legislation, 2017) และพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลของประเทศอังกฤษ DATA PROTECTION Act 1998 (legislation, 2017) เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำคามผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ 2550 และต่อมาในปี พ.ศ.2560 ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำคามผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ องค์การมหาชน, 2560)

กฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ประเทศไทยได้มีการตรากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ ขึ้นเมื่อ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2539 โดยมีทั้งหมด 6 ฉบับ ได้แก่ 1. กฎหมายเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Transactions Law) เพื่อรับรองสถานะทางกฎหมายของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ให้เสมอด้วยกระดาษ อันเป็นการรองรับนิติสัมพันธ์ต่าง ๆ ซึ่งแต่เดิมอาจจะจัดทำขึ้นในรูปแบบของหนังสือให้เท่าเทียมกับนิติสัมพันธ์รูปแบบใหม่ที่จัดทำขึ้นให้อยู่ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงลดทั้งการลงลายมือชื่อในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และการรับฟังพยานหลักฐานที่อยู่ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ 2. กฎหมายเกี่ยวกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Signatures Law) เพื่อรับรองการใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วยกระบวนการใด ๆ ทางเทคโนโลยีให้เสมอด้วยการลงลายมือชื่อธรรมดา อันส่งผลต่อความเชื่อมั่นมากขึ้นในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และกำหนดให้มีการกำกับดูแลการให้บริการ เกี่ยวกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ตลอดจนการให้บริการอื่น ที่เกี่ยวข้องกับลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ 3. กฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศให้ทั่วถึง และเท่าเทียมกัน (National Information Infrastructure Law) เพื่อก่อให้เกิดการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศ อันได้แก่ โครงข่ายโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ สารสนเทศทรัพยากรมนุษย์ และโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศสำคัญอื่น ๆ อันเป็นปัจจัยพื้นฐาน สำคัญในการพัฒนาสังคม และชุมชนโดยอาศัยกลไกของรัฐ ซึ่งรองรับเจตนารมณ์สำคัญประการหนึ่งของแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 78 ในการกระจายสารสนเทศให้ทั่วถึง และเท่าเทียมกัน และนับเป็นกลไกสำคัญในการช่วยลดความเหลื่อมล้ำของสังคมอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อสนับสนุนให้ท้องถิ่นมีศักยภาพในการปกครองตนเองพัฒนาเศรษฐกิจภายในชุมชน และนำไปสู่สังคมแห่งปัญญา และการเรียนรู้ 4. กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Protection Law) เพื่อก่อให้เกิดการรับรองสิทธิและให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งอาจถูกประมวลผล เปิดเผยหรือเผยแพร่ถึงบุคคลจำนวนมากได้ในระยะเวลาอันรวดเร็วโดยอาศัยพัฒนาการทางเทคโนโลยี จนอาจก่อให้เกิดการนำข้อมูลนั้นไปใช้ในทางมิชอบอันเป็นการละเมิดต่อเจ้าของข้อมูล ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการรักษาคุณภาพระหว่างสิทธิขั้นพื้นฐานในความเป็นส่วนตัว เสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร และความมั่นคงของรัฐ 5. กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (Computer Crime

Law) เพื่อกำหนดมาตรการทางอาญาในการลงโทษผู้กระทำความผิดต่อระบบการทำงานของคอมพิวเตอร์ ระบบข้อมูล และระบบเครือข่าย ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพ และการคุ้มครองการอยู่ร่วมกันของสังคม 6. กฎหมายเกี่ยวกับการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Funds Transfer Law) เพื่อกำหนดกลไกสำคัญทางกฎหมายในการรองรับระบบการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งที่เป็นการโอนเงินระหว่างสถาบันการเงิน และระบบการชำระเงินรูปแบบใหม่ในรูปของเงินอิเล็กทรอนิกส์ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อระบบการทำธุรกรรมทางการเงิน และการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์มากยิ่งขึ้น ในการวิจัยเรื่องการรับรู้กฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิค นครพนม จะมุ่งเน้นศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (Computer Crime Law) (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ องค์การมหาชน, 2560)

1. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มี 2 หมวดใหญ่ คือ

หมวดที่ 1 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มี 13 มาตรา คือ มาตรา 5-17

หมวดที่ 2 ว่าด้วยพนักงานเจ้าหน้าที่ มี 13 มาตรา คือ มาตรา 18-30

ในที่นี้ขอสรุปในส่วนที่เกี่ยวข้องในระดับการใช้ของบุคคลทั่วไป คือหมวดที่ 1 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ จะมี 13 มาตรา คือ มาตรา 5 -17 ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

หมวดที่ 1

มาตราที่ 5 มีสาระสำคัญคือ ผู้ใดเข้าไปใช้ในระบบคอมพิวเตอร์ที่มี มาตรการป้องกันการเข้าใช้โดยเฉพาะ ต้องได้รับโทษดังนี้

- (1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน
- (2) ปรับไม่เกิน 10,000 บาท
- (3) หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตราที่ 6 มีสาระสำคัญดังนี้ ผู้ใดรู้มาตรการป้องกันการเข้าถึงระบบที่ผู้อื่นจัดทำขึ้นใช้เฉพาะ และได้นำมาตรการดังกล่าวไปเปิดเผยโดยมิชอบ และพฤติกรรมดังกล่าวน่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ต้องได้รับโทษดังนี้

- (1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี
- (2) ปรับไม่เกิน 20,000 บาท

(3) หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตราที่ 7 มีสาระสำคัญดังนี้ ผู้ใดเข้าถึงโดยมิชอบซึ่งข้อมูลที่มีมาตรการป้องกันการเข้าถึงโดยเฉพาะ ต้องได้รับโทษดังนี้

(1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี

(2) ปรับไม่เกิน 40,000 บาท

(3) หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตราที่ 8 มีสาระสำคัญดังนี้ ผู้ใดกระทำโดยมิชอบด้วยการดักจับไว้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นที่อยู่ในระหว่างการส่งในระบบคอมพิวเตอร์ และข้อมูลนั้นไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์สาธารณะ ต้องได้รับโทษดังนี้

(1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี

(2) ปรับไม่เกิน 60,000 บาท

(3) หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตราที่ 9 มีสาระสำคัญดังนี้ ผู้ที่ทำให้เกิดความเสียหายทำลาย แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน โดยมิชอบ ต้องได้รับโทษดังนี้

(1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี

(2) ปรับไม่เกิน 100,000 บาท

(3) หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตราที่ 10 มีสาระสำคัญดังนี้ ผู้ใดกระทำโดยมิชอบ ให้การทำงานของระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นถูกระงับ ชะลอ ชัดขวาง หรือถูกรบกวนจนไม่สามารถทำงานตามปกติได้ ต้องได้รับโทษดังนี้

(1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี

(2) ปรับไม่เกิน 100,000 บาท

(3) หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตราที่ 11 มีสาระสำคัญดังนี้ ผู้ใดส่งข้อมูลหรืออีเมลให้แก่บุคคลอื่นโดยปกปิดหรือปลอมแปลงแหล่งที่มาของการส่งข้อมูล ซึ่งเป็นการรบกวนการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยปกติสุข ต้องได้รับโทษดังนี้

(1) ปรับไม่เกิน 100,000 บาท

มาตราที่ 12 มีสาระสำคัญดังนี้ ถ้าผู้ใดกระทำผิดตามมาตรา 9 หรือ 10 ต้องได้รับโทษดังนี้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน ต้องได้รับโทษ

(1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี

(2) ปรับไม่เกิน 200,000 บาท

ถ้าเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือการบริการสาธารณะ ต้องได้รับโทษดังนี้

(1) ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป

(2) ปรับตั้งแต่ 60,000 – 300,000 บาท

ถ้าเป็นการกระทำผิดตามข้อ 2 และเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายต้องได้รับโทษดังนี้

(1) ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 10 – 20 ปี

มาตราที่ 13 มีสาระสำคัญดังนี้ ผู้ใดจำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งที่สร้างขึ้นไว้เฉพาะเพื่อวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำผิดตามมาตราที่ 5, 6, 7, 8, 9, 10 และ 11 ต้องได้รับโทษดังนี้

(1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี

(2) ปรับไม่เกิน 20,000 บาท

(3) หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตราที่ 14 มีสาระสำคัญดังนี้ ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นข้อมูลปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนหรือข้อมูลเป็นเท็จ และอาจเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน

(2) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นเท็จ นำจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน

(3) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ ที่เป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

(4) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ ที่เป็นลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์ดังกล่าวประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้

(5) เผยแพร่หรือส่งต่อข้อมูลคอมพิวเตอร์ ที่รู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูล ตามข้อ 1, 2, 3 และข้อ 4

มาตราที่ 15 มีสาระสำคัญดังนี้ ผู้ให้บริการทางคอมพิวเตอร์ ที่จงใจสนับสนุนหรือยินยอมให้มีการกระทำความผิดตามมาตรา 14 ในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตน ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดตามมาตรา 14

มาตราที่ 16 มีสาระสำคัญดังนี้ ผู้ใดนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ ที่ประชาชนทั่วไปเข้าถึงได้ซึ่งข้อมูลดังกล่าว ที่เป็นภาพของผู้อื่น และภาพนั้นเป็นภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้น จากการตัดต่อเติม หรือตัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด ทั้งนี้จะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย ต้องได้รับโทษดังนี้

- (1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี
- (2) ปรับไม่เกิน 60,000 บาท
- (3) หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตราที่ 17 มีสาระสำคัญดังนี้ ผู้ใดกระทำความผิดตาม พรบ.กระทำความผิดต่อราชอาณาจักร ดังนี้

(1) ผู้กระทำความผิดที่เป็นคนไทย และรัฐบาลแห่งประเทศที่ความผิดได้เกิดขึ้นหรือผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษ หรือ

(2) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และรัฐบาลไทยหรือคนไทยเป็นผู้เสียหายและผู้เสียหายได้ร้องขอให้ลงโทษจะต้องรับโทษภายในราชอาณาจักร

พ.ร.บ.ฉบับนี้ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาไปเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2550 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 18 กรกฎาคม 2550 เป็นต้นไป แต่อย่างไรก็ตามเมื่อประกาศ พ.ร.บ.ฉบับนี้ และมีผลบังคับใช้แล้วก็ยังพบว่ามีการกระทำความผิดของคอมพิวเตอร์อยู่บ่อยครั้งสาเหตุมาจากประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและพบว่าตัวกฎหมายมีความล้าสมัย

ประเทศไทยจึงได้ปรับปรุงพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 เพื่อแก้ไขกฎหมายบางข้อที่ล้าสมัยเพื่อให้ทันสมัยและครอบคลุมกับการกระทำความผิดในปัจจุบัน และได้ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาและมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2560 คือพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560

2. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

พ.ศ. 2560

ในปี พ.ศ.2560 ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 ร่างพระราชบัญญัตินี้ มีทั้งหมด 21 มาตรา โดยมีการยกเลิกบางมาตราที่ล้าสมัย และเพิ่มเนื้อหาบางมาตราเพื่อให้ครอบคลุมกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ องค์การมหาชน, 2560)

ร่างกฎหมายฉบับนี้มีปรับแก้ไขทั้งหมด 21 มาตรา

2.1 เหตุผลที่ต้องปรับปรุงร่างกฎหมายฉบับนี้

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีทั้งสิ้น 21 มาตรา ตราขึ้นเพื่อแก้ไข

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดฐานความผิดและบทลงโทษสำหรับผู้ร้ายหรือบุคคลใดก็ตามที่เจาะ ทำลาย หรือทำอย่างหนึ่งอย่างใดกับระบบคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรือใช้ระบบคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด เช่น ส่งคำสั่งเข้าไปฝังตัว แล้วส่งคำสั่งไปถอดระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่น และความร้ายแรงสุดของการกระทำในลักษณะนี้ คือ การกระทำต่อองค์การหรือหน่วยงานที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของประเทศ เช่นระบบของธนาคารพาณิชย์ ระบบสาธารณสุข (น้ำ, ไฟฟ้า) ระบบพลังงาน ระบบควบคุมการบินทางอากาศ หรือระบบของโรงพยาบาล เป็นต้น ซึ่งบางครั้ง ไม่ใช่เพียงแต่ทำให้ระบบล่มหรือใช้ไม่ได้เท่านั้น แต่อาจถึงขั้นทำให้มีคนเสียชีวิตได้ หรือที่เรียกกันว่า เป็นไซเบอร์แอดแทค (Cyber Attack) อันเข้าข่ายเป็นการทำลายล้างกันทางออนไลน์หรือทางไซเบอร์ ที่อาจส่งผลกระทบต่อในระดับประเทศที่ไม่อาจคาดคิดก็เป็นได้

นอกจากนั้น พระราชบัญญัตินี้ ก็ยังได้กำหนดให้รองรับการฉ้อโกง หรือหลอกลวงกันทางอินเทอร์เน็ต และความผิดฐานเผยแพร่เนื้อหาที่ผิดกฎหมาย หรือที่มีลักษณะอันลามก ที่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาสังคมมากมายตามมา อีกทั้งยังได้กำหนดให้มีการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งคาดหวังให้ได้คนเก่ง คนดีมีฝีมือทางเทคนิคมาช่วยสนับสนุนการทำงานของพนักงานตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนในการดำเนินคดีต่อไป

แต่พอใช้บังคับมาตั้งแต่ปี 2551 ก็พบว่า มีปัญหาการบังคับใช้ในหลายประเด็นด้วยกัน เช่นไม่ว่าจะป้อนข้อมูลใด ๆ หรือกระทำผิดใด ๆ ทางอินเทอร์เน็ต ก็มักมีการฟ้องเอาพระราชบัญญัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ มาตรา 14 (1) ไป

ดำเนินคดีหรือฟ้องคดีด้วย ทั้ง ๆ ที่มาตรานี้กำหนดให้ใช้กับการกระทำความผิดในเรื่อง ข้อโกง หรือหลอกลวงกันทางออนไลน์ แต่เมื่อมาตรานี้กำหนดสาระสำคัญของ “ผู้ใดกระทำความผิดด้วยการนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายหรือประชาชนแก่ผู้อื่นหรือประชาชน” จึงเป็นเหตุให้มีการอ้างมาตรานี้ ฟ้องร้องคดีกันเต็มไปหมด อันกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต หรือกระทบต่อกลไกการตรวจสอบการทำงานของภาคประชาสังคมในบางครั้ง จึงได้มีการแก้ไขกฎหมายให้สามารถใช้บังคับได้ตรงตามเจตนารมณ์และให้สามารถใช้บังคับให้รัดกุมได้มากขึ้น รวมทั้งการเพิ่มกลไกของการกลั่นกรองเนื้อหา ก่อนเสนอรัฐมนตรี และเสนอให้ศาลพิจารณาเพื่ออนุญาตให้มีการระงับการแพร่หลายของเนื้อหาหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีลักษณะขัดต่อผิดกฎหมาย หรือที่ขัดความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนรวมถึงการแก้ไขเพื่อให้ครอบคลุมไปถึงเรื่องการแก้ปัญหาการทำงานทางปฏิบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งบางครั้ง ไม่อาจสนับสนุนพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งแต่งตั้งหรือมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายฉบับอื่น ๆ เพราะมีพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ห้ามเอาไว้ เพราะเดิมกลัวว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการติดตามร่องรอยหรือการพิสูจน์พยานหลักฐานทางคอมพิวเตอร์และถูกแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์นั้น จะใช้อำนาจในทางมิชอบ แต่ก่อให้เกิดข้อจำกัดอย่างมากในทางปฏิบัติ เพราะไม่สามารถใช้ความรู้ความสามารถสนับสนุนการดำเนินคดีตามกฎหมายอื่น ๆ ได้เลย

2.2 สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติที่มีการแก้ไข

- (1) ร่างมาตรา 2 กำหนดให้กฎหมายมีผลใช้บังคับภายใน 120 วัน
- (2) แก้ไขร่างมาตรา 11 กำหนดเกี่ยวกับเรื่องการส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ (Spam) แก่ผู้รับ โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้รับปฏิเสธการตอบรับได้โดยง่าย นั้นเป็นความผิด และให้รัฐมนตรีกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (กระทรวง DE) กำหนดเกี่ยวกับลักษณะและวิธีการส่งลักษณะ และปริมาณของข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ว่า อย่างไรจึงเป็นลักษณะของความเดือดร้อนรำคาญ และปัจจุบันพบว่า บางครั้งการส่ง Spam นั้น บางครั้งมักมีการฝังชุดคำสั่งไม่พึงประสงค์หรือซั้วร้าย (Malware) มายังผู้รับด้วย
- (3) แก้ไขร่างมาตรา 12 และเพิ่มมาตรา 12/1 ซึ่งกำหนดเกี่ยวกับการปกป้องโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของประเทศ (critical infrastructure) เช่น การรักษาความ

มั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ การบริการสาธารณะหรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะ ซึ่งถือเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญยิ่งยวดต่อระบบเศรษฐกิจ และอาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน จึงได้มีการกำหนดให้ครอบคลุมคำว่า “บริการสาธารณะ” เอาไว้ด้วย เพราะในบางครั้งอาจเป็นไปได้ว่า ไม่ครอบคลุมอยู่ในความหมายของคำว่า “โครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะ” ซึ่งต้องเป็นระบบที่สำคัญอย่างยิ่งหรือมีความสำคัญยิ่งยวดเท่านั้น เช่น ระบบข้อมูลของสำนักทะเบียนราษฎรที่มีข้อมูลของประชาชนทั้งประเทศ หรือการให้บริการของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ซึ่งต้องทำให้ระบบอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน (availability) ตลอดเวลา เป็นต้น ก็มีประเด็นว่า ครอบคลุมอยู่ในความหมายของคำว่า “โครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะ” หรือไม่ และหากไม่ใช่ ก็มีการเสนอให้เพิ่มเติมคำว่า “บริการสาธารณะ” เอาไว้ด้วยอย่างไรก็ตาม เนื่องจากมีประเด็นที่กังวลว่า คำว่า “บริการสาธารณะ” นั้น อาจจะกว้างเกินไปและอาจส่งผลกระทบต่อการบังคับใช้ได้ จึงทำให้มีการปรับแก้เอาคำนี้ออกไปในที่สุดร่างมาตรานี้ จึงกำหนดเป็นบทหนักของการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ในการเจาะ การแฮกเข้าไปในระบบคอมพิวเตอร์ที่ถือเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของประเทศที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง

(4) เพิ่มเติมร่างมาตรา 13 กำหนดเกี่ยวกับการใช้ชุดคำสั่งที่จัดทำขึ้นทางโดยเฉพาะเพื่อไปใช้ในการกระทำความผิดตามกฎหมายฉบับนี้ เช่น ชุดคำสั่งที่ตั้งใจทำขึ้นมาเพื่อใช้เจาะระบบผู้อื่น เป็นต้น ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

(5) แก่ร่างมาตรา 14 (1) กำหนดให้มีความชัดเจนว่า ให้ใช้มาตรานี้กับการฉ้อโกง ปลอมแปลง หรือหลอกลวงทางทางอินเทอร์เน็ตหรือทางออนไลน์ และเขียนให้ชัดเจนว่า ไม่ให้เอาเรื่องนี้ไปใช้กับเรื่องหมิ่นประมาทอยู่แล้วในกฎหมายอาญาอยู่แล้ว อีกทั้งหมิ่นประมาทในกฎหมายอาญาก็ยังเป็นความผิดที่ยอมความได้ แต่หากกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ก็จะทำให้กลายเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนดังเช่นที่ผ่านมาได้

(6) ร่างมาตรา 20 ให้ระงับการเผยแพร่หรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์ ครอบคลุมถึงกรณีที่เป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งกระทบต่อประชาชนและระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอย่างมาก

(7) ร่างมาตรา 20/1 ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรอง ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน อันส่งผลกระทบต่อสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญ แต่คำนี้ถึง ผลกระทบในทางกลับกันต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของการแสดงความคิดเห็น จึงให้มี คณะกรรมการกลั่นกรองจำนวน 9 คน ที่อย่างน้อยต้องมาจากภาคเอกชนด้านสิทธิ มนุษยชน ด้านสื่อสารมวลชน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศหรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็น องค์ประกอบสำคัญอยู่ในคณะกรรมการดังกล่าวด้วย

2.3 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 คือ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออก ฎีกากระทรวงและประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ฎีกากระทรวงและประกาศ นั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองและวรรคสามของมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ “ผู้ใดส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์แก่บุคคลอื่นอันมีลักษณะเป็นการ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้รับข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้รับสามารถบอกเลิกหรือแจ้งความประสงค์เพื่อปฏิเสธการตอบรับได้ โดยง่าย ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองแสนบาท

ให้รัฐมนตรีออกประกาศกำหนดลักษณะและวิธีการส่ง รวมทั้งลักษณะ และปริมาณของข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งไม่เป็นการก่อให้เกิด ความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้รับและลักษณะอันเป็นการบอกเลิกหรือแจ้งความประสงค์เพื่อ ปฏิเสธการตอบรับได้โดยง่าย”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๒ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๘ หรือมาตรา ๑๑ เป็นการกระทำต่อข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศหรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์ดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ เป็นการกระทำต่อข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์ตามวรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสามโดยมิได้มีเจตนาฆ่า แต่เป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท”

มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒/๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ “มาตรา ๑๒/๑ ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ เป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ โดยมิได้มีเจตนาฆ่า แต่เป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท”

มาตรา ๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้าของมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐

“ผู้ใดจำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับผู้ใดจำหน่ายหรือเผยแพร่

ชุดคำสั่งที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดตามมาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ หรือมาตรา ๑๑ หากผู้นำไปใช้ได้ กระทำความผิดตามมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม หรือต้องรับผิดตามมาตรา ๑๒ วรรคสองหรือวรรคสี่ หรือมาตรา ๑๒/๑ ผู้จำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งดังกล่าวจะต้อง รับผิดทางอาญาตามความผิดที่มีกำหนดโทษสูงขึ้นด้วย ก็เฉพาะเมื่อตนได้รู้หรืออาจ เล็งเห็นได้ว่าจะเกิดผลเช่นที่เกิดขึ้นนั้นผู้จำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งที่จัดทำขึ้น โดยเฉพาะเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่งหรือ วรรคสาม หากผู้นำไปใช้ได้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม หรือ ต้องรับผิดตามมาตรา ๑๒ วรรคสองหรือวรรคสี่ หรือมาตรา ๑๒/๑ ผู้จำหน่ายหรือ เผยแพร่ชุดคำสั่งดังกล่าวต้องรับผิดทางอาญาตามความผิดที่มีกำหนดโทษสูงขึ้นนั้นด้วยใน กรณีที่ผู้จำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งผู้ใดต้องรับผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง และตาม วรรคสามหรือวรรคสี่ด้วย ให้ผู้นั้นต้องรับโทษที่มีอัตราโทษสูงที่สุดแต่กระทางเดียว”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการ กระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔ ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่ เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (๑) โดยทุจริต หรือโดยหลอกลวง นำเข้าสู่ระบบ คอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือนหรือปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือ ข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน อันมิใช่ การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา(๒) นำเข้าสู่ระบบ คอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อ การรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทาง เศรษฐกิจของประเทศ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือ ก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน (๓) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ ใด ๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อ การร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา (๔) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ ใด ๆ ที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ (๕) เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง (๑) มิได้กระทำต่อประชาชน แต่เป็นการกระทำต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ผู้กระทำ ผู้เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์

ดังกล่าวต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้เป็นความผิดอันยอมความได้”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๕ ผู้ให้บริการผู้ใดให้ความร่วมมือ ยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจให้มีการกระทำความผิดตาม มาตรา ๑๔ ในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตน ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับ ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๔ ให้รัฐมนตรีออกประกาศกำหนดขั้นตอนการแจ้งเตือน การระงับการทำให้แพร่หลายของข้อมูลคอมพิวเตอร์ และการนำข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้น ออกจากระบบคอมพิวเตอร์ถ้าผู้ให้บริการพิสูจน์ได้ว่าตนได้ปฏิบัติตามประกาศของ รัฐมนตรีที่ออกตามวรรคสอง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๖ ผู้ใดนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ ปรากฏเป็นภาพของผู้อื่น และภาพนั้นเป็นภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้น ตัดต่อ เติม หรือ ดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้น เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สามปี และปรับไม่เกินสองแสนบาทถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำต่อภาพ ของผู้ตาย และการกระทำนั้นน่าจะทำให้บิดามารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสีย ชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอายผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษดังที่ บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่งถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง เป็นการนำเข้าสู่ระบบ คอมพิวเตอร์โดยสุจริตอันเป็นการติชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัย ของประชาชนย่อมกระทำ ผู้กระทำความผิดมีความผิดตามวรรคหนึ่งและวรรคสองเป็น ความผิดอันยอมความได้ถ้าผู้เสียหายในความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองตายเสียก่อน ร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรสหรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็น ผู้เสียหาย”

มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๖/๑ และมาตรา ๑๖/๒ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ “มาตรา ๑๖/๑ ในคดีความผิดตามมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๖ ซึ่งมีคำพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด ศาลอาจสั่ง (๑) ให้ทำลายข้อมูลตามมาตราดังกล่าว (๒) ให้โฆษณาหรือเผยแพร่คำพิพากษา

ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือสื่ออื่นใด ตามที่ศาลเห็นสมควร โดยให้จำเลยเป็นผู้ชำระค่าโฆษณาหรือเผยแพร่ (๓) ให้ดำเนินการอื่นตามที่ศาลเห็นสมควรเพื่อบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดนั้น มาตรา ๑๖/๒ ผู้ใดรู้ว่าข้อมูลคอมพิวเตอร์ในความครอบครองของตน เป็นข้อมูลที่ศาลสั่งให้ทำลาย ตามมาตรา ๑๖/๑ ผู้นั้นต้องทำลายข้อมูลดังกล่าว หากฝ่าฝืน ต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่บัญญัติไว้ ในมาตรา ๑๔ หรือมาตรา ๑๖ แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๑๒ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๗/๑ ในหมวด ๑ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ “มาตรา ๑๗/๑ ความผิดตามมาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๑๑ มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่งมาตรา ๑๖/๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๗ ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้คณะกรรมการเปรียบเทียบที่รัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งให้มีจำนวนสามคนซึ่งคนหนึ่งต้องเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเมื่อคณะกรรมการเปรียบเทียบได้ทำการเปรียบเทียบกรณีใดและผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามคำเปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการเปรียบเทียบกำหนดแล้ว ให้ถือว่าคดีนั้นเป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ชำระเงินค่าปรับภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้เริ่มนับอายุความในการฟ้องคดีใหม่นับตั้งแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว”

มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน “มาตรา ๑๘ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๙ เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนและสอบสวนในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือในกรณีที่มีการร้องขอตามวรรคสองให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ เฉพาะที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการใช้เป็นหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิด และหาตัวผู้กระทำความผิด (๑) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งเอกสาร ข้อมูล หรือหลักฐานอื่นใดที่อยู่ในรูปแบบที่สามารถเข้าใจได้ (๒) เรียกข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์จากผู้ให้บริการเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารผ่านระบบคอมพิวเตอร์ หรือจากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง (๓) สั่งให้ผู้ให้บริการส่งมอบข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้บริการที่ต้องเก็บตามมาตรา ๒๖ หรือที่อยู่ ในความครอบครองหรือควบคุมของผู้ให้บริการให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือให้

เก็บข้อมูลดังกล่าวไว้ก่อน (๔) ทำสำเนาข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์จากระบบคอมพิวเตอร์ที่มี เหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิด ในกรณีที่ระบบคอมพิวเตอร์นั้นยังมีได้อยู่ในความครอบครอง ของพนักงานเจ้าหน้าที่ (๕) ส่งให้บุคคลซึ่งครอบครองหรือควบคุมข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ ส่งมอบข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ดังกล่าวให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ (๖) ตรวจสอบหรือเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์ของบุคคลใด อันเป็นหลักฐานหรืออาจใช้เป็นหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือเพื่อสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดและสั่งให้บุคคลนั้นส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ ที่เกี่ยวข้องเท่าที่จำเป็นให้ด้วยก็ได้ (๗) ถอดรหัสลับของข้อมูลคอมพิวเตอร์ของบุคคลใด หรือสั่งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเข้ารหัสลับ ของข้อมูลคอมพิวเตอร์ ทำการถอดรหัสลับ หรือให้ความร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการถอดรหัสลับ ดังกล่าว (๘) ยึดหรืออายัดระบบคอมพิวเตอร์เท่าที่จำเป็น เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการทราบรายละเอียด แห่งความผิดและผู้กระทำความผิด เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนและสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา ในบรรดาความผิดอาญาต่อกฎหมายอื่นซึ่งได้ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์เป็นองค์ประกอบหรือเป็นส่วนหนึ่งในการกระทำความผิด หรือมีข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาญาตามกฎหมายอื่น พนักงานสอบสวน อาจร้องขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ดำเนินการตามวรรคหนึ่งก็ได้ หรือหากปรากฏข้อเท็จจริง ดังกล่าวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ รีบบรรวมข้อเท็จจริงและหลักฐานแล้วแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไป ให้ผู้ได้รับการร้องขอจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง (๑) (๒) และ (๓) ดำเนินการ ตามคำร้องขอโดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกินเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ หรือภายในระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวันและไม่เกินสิบห้าวัน เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุสมควร ต้องได้รับอนุญาต จากพนักงานเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ รัฐมนตรีอาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดระยะเวลาที่ต้องดำเนินการ ที่เหมาะสมกับประเภทของผู้ให้บริการก็ได้

มาตรา ๑๙ การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๘ (๔) (๕) (๖) (๗) และ (๘) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อมีคำสั่ง

อนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ ตามคำร้อง ทั้งนี้ คำร้องต้องระบุเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลใดกระทำหรือกำลังจะกระทำการอย่างหนึ่ง อย่างใดอันเป็นความผิด เหตุที่ต้องใช้อำนาจ ลักษณะของการกระทำความผิด รายละเอียดเกี่ยวกับอุปกรณ์ ที่ใช้ในการกระทำความผิดและผู้กระทำความผิด เท่าที่สามารถจะระบุได้ ประกอบคำร้องด้วย ในการพิจารณา คำร้องให้ศาลพิจารณาคำร้องดังกล่าวโดยเร็ว เมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาตแล้ว ก่อนดำเนินการตามคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งสำเนา บันทึกเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้ต้องใช้ อำนาจตามมาตรา ๑๘ (๔) (๕) (๖) (๗) และ (๘) มอบให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองระบบคอมพิวเตอร์นั้นไว้เป็นหลักฐาน แต่ถ้าไม่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองเครื่องคอมพิวเตอร์อยู่ ณ ที่นั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งมอบสำเนาบันทึกนั้นให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองดังกล่าวในทันที ที่กระทำได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าในการดำเนินการตาม มาตรา ๑๘ (๔) (๕) (๖) (๗) และ (๘) ส่งสำเนาทันทีที่รายละเอียดการดำเนินการและ เหตุผลแห่งการดำเนินการให้ศาลที่มีเขตอำนาจภายใน สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาลงมือ ดำเนินการ เพื่อเป็นหลักฐาน การทำสำเนาข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามมาตรา ๑๘ (๔) ให้ กระทำได้เฉพาะเมื่อมีเหตุอันควร เชื่อได้ว่าการกระทำความผิด และต้องไม่เป็นอุปสรรค ในการดำเนินกิจการของเจ้าของหรือผู้ครอบครอง ข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นเกินความจำเป็น การยึดหรืออายัดตามมาตรา ๑๘ (๘) นอกจากจะต้องส่งมอบสำเนาหนังสือแสดงการยึด หรืออายัด มอบให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองระบบคอมพิวเตอร์นั้นไว้เป็นหลักฐานแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะสั่งยึด หรืออายัดไว้เกินสามสิบวันมิได้ ในกรณีจำเป็นที่ต้องยึดหรือ อายัดไว้นานกว่านั้น ให้ยื่นคำร้องต่อศาลที่มี เขตอำนาจเพื่อขอขยายเวลายึดหรืออายัดได้ แต่ศาลจะอนุญาตให้ขยายเวลาครั้งเดียวหรือหลายครั้ง รวมกันได้อีกไม่เกินหกสิบวัน เมื่อหมดความจำเป็นที่จะยึดหรืออายัดหรือครบกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว พนักงาน เจ้าหน้าที่ต้องส่งคืนระบบคอมพิวเตอร์ที่ยึดหรือถอนการอายัดโดยพลัน หนังสือแสดง การยึดหรืออายัดตามวรรคห้าให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง” มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิด เกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่มีการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ ดังต่อไปนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีอาจยื่นคำร้องพร้อม แสดงพยานหลักฐานต่อศาลที่มีเขตอำนาจขอให้ มี คำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายหรือ ลบข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นออกจากระบบคอมพิวเตอร์ได้ (๑) ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็น

ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ (๒) ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่อาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามที่กำหนดไว้ในภาค ๒ ลักษณะ ๑ หรือลักษณะ ๑/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา (๓) ข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา หรือกฎหมายอื่นซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นมีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายนั้นหรือพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ ร้องขอ ในกรณีที่มีการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่มีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการกฤษฎีกา ข้อมูลคอมพิวเตอร์ จะมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องพร้อมแสดงพยานหลักฐานต่อศาลที่มีเขตอำนาจขอให้มีการสั่ง ระวังการทำให้แพร่หลายหรือลบซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นออกจากระบบคอมพิวเตอร์ได้ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติ ว่าด้วยคณะกรรมการที่มีอำนาจดำเนินการพิจารณาทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการ ทางปกครองมาใช้บังคับกับการประชุมของคณะกรรมการกฤษฎีกาข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยอนุโลม ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการกฤษฎีกาข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามวรรคสองขึ้นคณะหนึ่ง หรือหลายคณะ แต่ละคณะให้มีกรรมการจำนวนเท่าใดก็ได้ในจำนวนต้องมาจากผู้แทนภาคเอกชน ด้านสิทธิมนุษยชน ด้านสื่อสารมวลชน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง และให้กรรมการ ได้รับคำตอบแทนตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง การดำเนินการของศาลตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ ระวังการทำให้แพร่หลายหรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์ ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง พนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์ นั้นเอง หรือจะสั่งให้ผู้ให้บริการระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นก็ได้ ทั้งนี้ ให้รัฐมนตรี ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ ระยะเวลา และวิธีการปฏิบัติสำหรับการระงับการ ทำให้แพร่หลายหรือ ลบข้อมูลคอมพิวเตอร์ของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ให้บริการให้เป็นไป ในแนวทางเดียวกันโดยคำนึงถึงพัฒนาการ ทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วน พนักงานเจ้าหน้าที่จะยื่นคำร้องตาม วรรคหนึ่งไปก่อนที่จะได้รับ ความเห็นชอบจากรัฐมนตรี หรือพนักงานเจ้าหน้าที่โดยความ เห็นชอบของคณะกรรมการกฤษฎีกา ข้อมูลคอมพิวเตอร์จะยื่นคำร้องตามวรรคสองไป ก่อนที่รัฐมนตรีจะมอบหมายก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องรายงาน ให้รัฐมนตรีทราบโดยเร็ว”

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๒๑ แห่ง

พระราชบัญญัติว่าด้วย การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “ชุดคำสั่งไม่พึงประสงค์ตามวรรคหนึ่งหมายถึงชุดคำสั่งที่มีผลทำให้ข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรือระบบคอมพิวเตอร์หรือชุดคำสั่งอื่นเกิดความเสียหาย ถูกทำลาย ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติม ชัดข้องหรือปฏิบัติงานไม่ตรงตามคำสั่ง หรือโดยประการอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่ เป็นชุดคำสั่งไม่พึงประสงค์ที่อาจนำมาใช้เพื่อป้องกันหรือแก้ไขชุดคำสั่งดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ รัฐมนตรี อาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดรายชื่อ ลักษณะ หรือรายละเอียดของชุดคำสั่งไม่พึงประสงค์ ซึ่งอาจนำมาใช้เพื่อป้องกันหรือแก้ไขชุดคำสั่งไม่พึงประสงค์ก็ได้” มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๒๒ ห้ามมิให้พนักงานเจ้าหน้าที่และพนักงานสอบสวนในกรณีตามมาตรา ๑๘ วรรคสอง เปิดเผยหรือส่งมอบข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลของผู้ใช้บริการที่ได้มาตามมาตรา ๑๘ ให้แก่บุคคลใด ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับการกระทำเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ตามพระราชบัญญัตินี้หรือผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอื่นในกรณีตามมาตรา ๑๘ วรรคสอง หรือเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ หรือกับพนักงานสอบสวนในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๘ วรรคสอง โดยมิชอบ หรือเป็นการกระทำตามคำสั่งหรือที่ได้รับอนุญาตจากศาล พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวนผู้ใดฝ่าฝืนวรรคหนึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา ๒๓ พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวนในกรณีตามมาตรา ๑๘ วรรคสอง ผู้ใดกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นล่วงรู้ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูล ของผู้ใช้บริการ ที่ได้มาตามมาตรา ๑๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา ๒๔ ผู้ใดล่วงรู้ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลของ ผู้ใช้บริการที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวนได้มาตามมาตรา ๑๘ และเปิดเผยข้อมูลนั้นต่อ ผู้หนึ่งผู้ใดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา ๒๕ ข้อมูล ข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้หรือที่พนักงานสอบสวนได้มาตามมาตรา ๑๘ วรรคสอง

ให้อ่างและรับฟังเป็น พยานหลักฐานตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยานได้ แต่ต้องเป็นชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบ ประการอื่น” มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วย การกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๒๖ ผู้ให้บริการต้องเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไว้ไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน นับแต่วันที่ ข้อมูลนั้นเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ แต่ในกรณีจำเป็น พนักงานเจ้าหน้าที่จะสั่งให้ผู้ให้บริการ ผู้ใด เก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ไว้เกินเก้าสิบวันแต่ไม่เกินสองปีเป็นกรณีพิเศษ เฉพาะราย และเฉพาะคราวก็ได้”

มาตรา ๑๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองและวรรคสามของมาตรา ๒๘ แห่งพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ “ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ อาจได้รับค่าตอบแทน พิเศษ ตามที่รัฐมนตรีกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง ในการ กำหนดให้ได้รับค่าตอบแทนพิเศษต้องคำนึงถึงภาระหน้าที่ ความรู้ความเชี่ยวชาญ ความ ขาดแคลนในการหาผู้มาปฏิบัติหน้าที่หรือมีการสูญเสียผู้ปฏิบัติงานออกจากระบบราชการ เป็นจำนวนมาก คุณภาพของงาน และการดำรงตนอยู่ในความยุติธรรมโดยเปรียบเทียบ ค่าตอบแทนของผู้ปฏิบัติงานอื่น ในกระบวนการยุติธรรมด้วย”

มาตรา ๑๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำ ความผิด เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ “มาตรา ๓๑ ค่าใช้จ่าย ในเรื่องดังต่อไปนี้ รวมทั้งวิธีการเบิกจ่ายให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรี กำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง (๑) การสืบสวน การแสวงหาข้อมูล และรวบรวม พยานหลักฐานในคดีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ (๒) การดำเนินการตามมาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง (๔) (๕) (๖) (๗) และ (๘) และมาตรา ๒๐ (๓) การดำเนินการอื่นใดอันจำเป็นแก่ การป้องกันและปราบปรามการกระทำ ความผิด ตามพระราชบัญญัตินี้”

มาตรา ๒๐ บรรดาระเบียบหรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติว่า ด้วยการกระทำ ความผิด เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังคง ใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่ง พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับ คอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีระเบียบหรือประกาศที่ต้อง ออกตาม

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับการดำเนินการออกระเบียบหรือประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจและสังคม รายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ มาตรา ๒๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมรักษาการ ตามพระราชบัญญัติ

3. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

การโจมตีที่ทำให้ระบบของรัฐล่มเพียงเพราะไม่พอใจร่างพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ฯ นั้นแม้อาจส่งผลกระทบต่อเว็บไซต์ทั่ว ๆ ไปของรัฐ ซึ่งบางคนอาจคิดว่าไม่ใช่เว็บไซต์ที่มีความสำคัญมากนัก แต่ก็ย่อมส่งผลให้ผู้ใช้บริการของเว็บไซต์เหล่านั้นไม่สามารถเข้าใช้บริการได้ จึงมีความเสี่ยงที่ทำให้การกระทำดังกล่าวไม่ใช่แต่เพียงว่า “ไม่สมควรทำ” เท่านั้น เพราะไปกระทบต่อการใช้งานของประชาชนที่บริสุทธิ์ หากยังเจตนาและจงใจทำให้เกิดความเสียหายต่อระบบคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ ก็อาจเป็นการกระทำที่เข้าข่าย “ผิดกฎหมาย” ด้วยเช่นกัน

4. แนวทางการสร้างความเข้าใจ

ตามที่มีกระแสต่อต้านเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 เพราะเชื่อว่า

- (1) อินเทอร์เน็ตช้าลงเพราะมี Gateway เดียว
- (2) ถ้าเน็ตล่มคือล่มทั้งประเทศ
- (3) ถูกจำกัดการเล่นเว็บบางเว็บ
- (4) เข้าถึงเว็บต่างประเทศยาก
- (5) รัฐสามารถดูข้อมูลของเราได้นั้นแท้ที่จริงแล้วไม่มีมาตราใดใน

ร่าง พ.ร.บ. คอมฯ ที่กำหนดให้ประเทศไทยมี Gateway ในเชื่อมโยงข้อมูลกับต่างประเทศเพียงจุดเดียว ซึ่งในปัจจุบันมี Gateway มากกว่า 10 แห่งที่ให้บริการโดยภาคเอกชน หาก Gateway แห่งใดแห่งหนึ่งไม่สามารถให้บริการได้ ผู้ใช้บริการยังสามารถรับส่งข้อมูลระหว่างประเทศได้อยู่ผ่าน Gateway อื่น มิได้ทำให้การเข้าเว็บต่างประเทศยากขึ้นแต่อย่างใด

ในประเด็นเรื่องการจำกัดการเล่นเว็บบางเว็บ จะกระทบเพียงเว็บไซต์ที่มีลักษณะผิดกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งต้อง

อาศัยอำนาจศาลในการสั่งระงับการเผยแพร่ทั้งสิ้น การตั้งคณะกรรมการกลั่นกรอง ข้อมูลคอมพิวเตอร์ซึ่งมีองค์ประกอบจำนวน 9 คน ที่อย่างน้อยต้องมาจากภาคเอกชนด้าน ลิขิติมุขยชน ด้านสื่อสารมวลชน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย นั้นจะช่วยให้กระบวนการพิจารณามีความรอบคอบมากขึ้น

การใช้อำนาจตรวจสอบหรือเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ เพื่อสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิด โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ต้องอยู่ภายใต้คำสั่งศาล ไม่สามารถทำได้ตามใจชอบ และหากมีการใช้อำนาจในทางมิชอบ ก็มีการลงโทษตามกฎหมาย(กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทาง อิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน, 2560)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติว่า ด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ 2550 เป็นฉบับแรก ในวันที่ 18 มิถุนายน 2550 โดยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ มี 30 มาตรา มีมาตราที่สำคัญดังนี้ มาตรา 5 เข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ที่มีการป้องกันโดยมิชอบ มาตรา 9 การเปลี่ยนแปลงข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดย มิชอบ มาตรา 14 เผยแพร่เนื้อหาอันไม่เหมาะสม มาตรา 16 การติดต่อภาพผู้อื่น และทำให้ เสียหาย (ถ้าสุจริต หรือไม่เสียหาย ไม่มีความผิด)เป็นต้น และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 18 มิถุนายน 2550 เพื่อป้องกันการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์และมีผลบังคับใช้จนถึง ปัจจุบัน

ต่อมาในปี พ.ศ.2560 ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติว่า ด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 ในวันที่ 24 มกราคม 2560 โดยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูรร่างพระราชบัญญัติ นี้มีทั้งหมด 21 มาตรา โดยมีการยกเลิกบางมาตราที่ล้าสมัย และเพิ่มเนื้อหาบางมาตรา เพื่อให้ครอบคลุมกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น เช่น 1) แก้ไขร่างมาตรา 11 กำหนดเกี่ยวกับเรื่องการส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือจดหมาย อิเล็กทรอนิกส์ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ (Spam) แก่ผู้รับ โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้รับ ปฏิเสธการตอบรับได้โดยง่าย นั้นเป็นความผิด และให้รัฐมนตรีกระทรวงดิจิทัลเพื่อ เศรษฐกิจและสังคม(กระทรวง DE) กำหนดเกี่ยวกับลักษณะและวิธีการส่ง ลักษณะ และปริมาณของข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ว่าอย่างไรจึงเป็นลักษณะ ของความเดือดร้อนรำคาญ และปัจจุบันพบว่า บางครั้งการส่ง Spam นั้น บางครั้งมักมีการ

ฝังชุดคำสั่งไม่พึงประสงค์หรือซั้วร้าย (Malware) มายังผู้รับด้วย เป็นต้น 2) เพิ่มเติมร่าง มาตรา 13 กำหนดเกี่ยวกับการใช้ชุดคำสั่งที่จัดทำขึ้นทางโดยเฉพาะเพื่อไปใช้ในการกระทำความผิดตามกฎหมายฉบับนี้ เช่น ชุดคำสั่งที่ตั้งใจทำขึ้นมาเพื่อใช้เจาะระบบผู้อื่น เป็นต้น ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ องค์การมหาชน, 2560) และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ วันที่ 24 มกราคม 2560 เพื่อป้องกันการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์และมีผลบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน

สามารถจำแนกกฎหมายพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2560 เป็นกลุ่มๆ ได้ดังนี้

1. การเข้าถึงระบบ หรือข้อมูลของผู้อื่นโดยไม่ชอบ (มาตรา 5-8)
2. การแก้ไข ดัดแปลง หรือทำให้ข้อมูลผู้อื่นเสียหาย (มาตรา 9-10)
3. การส่งข้อมูลหรืออีเมลก่อกวนผู้อื่น หรือส่งอีเมลสแปม (มาตรา 11)
4. การเข้าถึงระบบ หรือข้อมูลทางด้านความมั่นคงโดยมิชอบ (มาตรา 12)
5. การจำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งเพื่อนำไปใช้กระทำความผิด

(มาตรา 13)

6. การนำข้อมูลที่ผิดพ.ร.บ.เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ (มาตรา 14)
7. การให้ความร่วมมือ ยินยอม รู้เห็นเป็นใจกับผู้ร่วมกระทำความผิด

(มาตรา 15)

8. การตัดต่อ เติม หรือดัดแปลงภาพ (มาตรา 16)

เมื่อมีการประกาศใช้กฎหมาย พ.ร.บ. การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ 2560 แล้วหน่วยงานทั้งรัฐและเอกชนรวมถึงประชาชนทั่วไป จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้อย่างเคร่งครัด แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่าในทางปฏิบัติก็ยังมีปัญหา ในก่อกำการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์อยู่ในประเทศไทยอยู่บ่อยครั้ง และมีแนวโน้มกระทำความผิดเพิ่มขึ้นทุกปีเพิ่มขึ้นทุกปี (ศูนย์ข้อมูลกฎหมายและคดีเสรีภาพ iLaw, 2017) โดยเฉพาะกับกลุ่มผู้ใช้งานที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตสูงคือ กลุ่มคนที่อยู่ในช่วงอายุ 15-25 ปีที่อาจจะก่อการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ได้ ดังนั้นการที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องสร้างการรับรู้กฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้กับประชาชน

บริบทของวิทยาเทคนิคนครพนมกับกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร

วิทยาลัยเทคนิคนครพนม สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เปิดสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และหลักสูตรระยะสั้นหลากหลายวิชา มีวิสัยทัศน์ คือ มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน พันธกิจ คือ 1) จัดและส่งเสริมการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้มีคุณภาพมาตรฐานสากล 2) ขยายโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพอย่างทั่วถึงและเสมอภาค 3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษา และฝึกอบรมวิชาชีพ 4) วิจัย สร้างนวัตกรรม พัฒนาองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพ 5) ทำนุ บำรุง ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านการเรียนการสอนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เปิดสอนทั้งหมด 9 สาขาวิชา และมีวิชาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเพียง 3 รายวิชาดังนี้ 1) วิชากฎหมายแรงงาน 2001-1006 2) วิชากฎหมายคอมพิวเตอร์ 2204-2112 3) กฎหมายคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ และแบ่งตามสาขาวิชาได้ดังนี้

1. วิชากฎหมายแรงงาน 2001-1006 สาขาวิชาที่มีการเรียนการสอน
 - 1.1 ช่างยนต์
 - 1.2 ช่างไฟฟ้า
 - 1.3 ช่างอิเล็กทรอนิกส์
 - 1.4 การบัญชี
 - 1.5 คอมพิวเตอร์ธุรกิจ
 - 1.6 คอมพิวเตอร์กราฟิก
 - 1.7 อาหารและโภชนาการ
 - 1.8 เทคโนโลยีสารสนเทศ
 - 1.9 คหกรรม
2. วิชากฎหมายคอมพิวเตอร์ 2204-2112
 - 2.1 คอมพิวเตอร์ธุรกิจ

3. กฎหมายคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ 2901-2101

3.1 เทคโนโลยีสารสนเทศ

ในส่วนการเรียนการสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) นั้นพบว่าไม่มีรายวิชาเกี่ยวข้องกับกฎหมายเลย จึงทำให้เกิดความเสี่ยงที่นักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคนครพนมจะกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ได้ จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาการรับรู้กฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ กรณีศึกษานักเรียนนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคนครพนมที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และประโยชน์ของกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศและหาแนวทางในการป้องกันปัญหาต่อไป

การรับรู้กฎหมาย

1. ทฤษฎีการรับรู้ (Perception Theory)

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้การรับรู้ (Perception) เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ที่สำคัญของบุคคลเพราะการตอบสนองของพฤติกรรมใด ๆ จะขึ้นอยู่กับความรู้จากสภาพแวดล้อมของตนและความสามารถในการแปลความหมายของสภาพนั้น ๆ ดังนั้นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยการรับรู้และสิ่งเร้าที่มีประสิทธิภาพซึ่งปัจจัยการรับรู้ประกอบด้วยประสาทสัมผัสและปัจจัยทางจิตคือความรู้เดิมความต้องการและเจตคติเป็นต้นการรับรู้จะประกอบด้วยกระบวนการสามด้านคือการรับสัมผัสการแปลความหมายและอารมณ์การรับรู้เป็นผลเนื่องมาจากการที่มนุษย์ใช้อวัยวะรับสัมผัส (Sensory motor) ซึ่งเรียกว่าเครื่องรับ (Sensory) ทั้ง 5 ชนิดคือตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนังจากการวิจัยมีการค้นพบว่าการรับรู้ของคนเกิดจากการเห็น 75 จากการได้ยิน 13 การสัมผัส 6 กลิ่น 3 และรส 3 การรับรู้จะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสิ่งที่มีอิทธิพลหรือปัจจัยในการรับรู้ได้แก่ลักษณะของผู้รับรู้อัตลักษณ์ของสิ่งเร้าเมื่อมีสิ่งเร้าเป็นตัวกำหนดให้เกิดการเรียนรู้ได้นั้นจะต้องมีการรับรู้เกิดขึ้นก่อนเพราะการรับรู้เป็นหนทางที่นำไปสู่การแปลความหมายที่เข้าใจกันได้ซึ่งหมายถึงการรับรู้เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ถ้าไม่มีการรับรู้เกิดขึ้นการเรียนรู้ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้การรับรู้จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดความคิดรวบยอด

จึงกล่าวได้ว่าการรับรู้ (Perception) เป็นกระบวนการที่บุคคลเข้าติดต่อกับสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้าที่อยู่รอบ ๆ ตัวเช่นบุคคลสัมผัสสิ่งของและปรากฏการณ์ธรรมชาติต่าง ๆ และบุคคลจะรับรู้โดยใช้อวัยวะสัมผัส (Sense Organ) ที่มีอยู่ได้แก่หูตาปากจมูก

ผิวหนึ่งเป็นต้นโดยการรับรู้จะต้องมีการตีความหมายจากการสัมผัสหรือต้องมีการใส่ความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในการสัมผัสนั้นด้วยซึ่งในการศึกษาคำนี้เป็นการศึกษาการรับรู้ของนักศึกษา วิทยาลัยเทคนิคนครพนมซึ่งเกิดจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560

2. กระบวนการรับรู้

การรับรู้เป็นกระบวนการที่คนเรารับรู้สิ่งต่าง ๆ โดยผ่านการสัมผัส และมีการใช้ประสบการณ์เดิม ช่วยในการแปลความหมายของสิ่งนั้น ๆ ออกมาเป็นความรู้ความเข้าใจกระบวนการของการรับรู้ จะเกิดขึ้น ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้ (สุชา จันทน์เอม, 2544)

1. อากาสัมผัส
2. การแปลความหมายจากอาการสัมผัส
3. ความรู้เดิม หรือประสบการณ์เดิมเพื่อแปลความหมาย

อาการสัมผัส หมายถึง อาการที่อวัยวะสัมผัสรับสิ่งเร้าเพื่อให้คนเรารับรู้ภาวะแวดล้อมรอบตัว ปกติคนเราเมื่อได้รับสัมผัสอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว มักจัดจำแนกอาการสัมผัสนั้น ๆ ตามประสบการณ์ที่ตนมีอยู่เกือบทุกครั้งไปการแปลความหมายจากอาการสัมผัสเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การแปลความหมายถูกต้องส่วนแรกคือสติปัญญาหรือความเฉลียวฉลาดเพราะผู้ที่มีสติปัญญาสูงจะสามารถรับรู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่เขาสัมผัสได้ดีและรวดเร็วกว่าผู้ที่มีระดับสติปัญญาต่ำส่วนที่สองคือการสังเกตพิจารณาจะช่วยให้คนเรารับรู้ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างแม่นยำและละเอียดยิ่งขึ้น ส่วนที่สามคือความสนใจและความตั้งใจเพราะถ้าขาดสมาธิหรือขาดความตั้งใจการแปลความหมายให้ถูกต้องก็จะยากมากและส่วนสุดท้ายที่จะช่วยให้การแปลความหมายถูกต้องคือคุณภาพของจิตใจในขณะนั้นเพราะถ้าคุณภาพของจิตใจขุ่นมัวเหนื่อยหน่ายจะส่งผลกระทบต่อสติปัญญาทำให้แปลความหมายได้ไม่ดี

ความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิม ได้แก่ ความคิด ความรู้และการกระทำที่ได้เคยปรากฏแก่ผู้นั้นมาแล้วในอดีตมีความสำคัญมากสำหรับช่วยในการแปลความหมายของอาการสัมผัส โดยที่ความรู้และประสบการณ์เดิมนั้นต้องมีความถูกต้อง ชัดเจน และต้องมีความรู้รอบด้าน จึงจะทำให้เกิดการแปลความหมายที่มีประสิทธิภาพได้การรับรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องเป็นไปตามขั้นตอนของกระบวนการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 สิ่งเร้ามากระทบอวัยวะสัมผัส

ขั้นที่ 2 กระแสประสาทสัมผัสวิ่งไปยังระบบประสาทส่วนกลางที่สมอง

ขั้นที่ 3 สมองแปลความหมายออกมาเป็นความรู้ ความเข้าใจ โดยอาศัย

ประสบการณ์เดิม ความรู้เดิม ความจำ เจตคติ ความต้องการ บุคลิกภาพ และเชาวน์ปัญญา เนื่องจากการรับรู้คือความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของแต่ละบุคคลอันเนื่องมาจากการแปลความหมายต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยประสบการณ์เดิมเป็นเครื่องช่วย ดังนั้นการวัดการรับรู้จากการที่บุคคลแสดงออก อันได้แก่ ความรู้สึก นึกคิด ตามความเข้าใจโดยใช้แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ หรือแบบทดสอบเป็นเครื่องมือสามารถอธิบาย (รัจวี นพเกตุ, 2540)

จากความหมายของการรับรู้ที่กล่าวมาทั้งหมด พอสรุปเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้ว่า การรับรู้หมายถึง กระบวนการที่ร่างกายรับสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่ผ่านมาจากประสาทสัมผัสแล้วตอบสนอง ต่อสิ่งเร้าที่ออกมา ซึ่งบุคคลจะแปลอาการสัมผัสให้มีความหมายมากขึ้น โดยการใช้ประสบการณ์ เดิม ช่วยการแปลความหมายของสิ่งนั้นออกมาเป็นความคิดความรู้และความเข้าใจหรือการกระทำ

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้

เทพพนม เมืองแมน และสรวง สุวรรณ (อ้างถึงใน กมลวัฒน์ ยะสารวรรณ, 2547) กล่าวว่าสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล ได้แก่ ประสบการณ์เดิม สถานการณ์ ความต้องการและหน้าที่รับผิดชอบของบุคคล สามารถจำแนกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคลเป็น 2 ลักษณะคือ

1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ คุณสมบัติที่อยู่ภายในตัวของผู้รับรู้ เช่น เพศ อาชีพ อายุ ระดับ การศึกษาความต้องการ คุณค่า ความสนใจ ประสบการณ์เดิม

2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การสัมผัส คำแนะนำ คำสั่งสอน การให้บริการ การรับรู้ จะดีมากขึ้นหรือน้อยขึ้นกับความต่อเนื่องของสิ่งเร้า และการตีความจากประสบการณ์ที่ได้รับ ซึ่งอาจขึ้นกับประสบการณ์ เช่น ประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวัน ประสบการณ์การจากข่าวในโทรทัศน์ เป็นต้น

4. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

การรับรู้ปรากฏการณ์แต่ละเรื่องนั้น มีปัจจัยหลายประการเข้ามาเกี่ยวข้อง และปัจจัยแต่ละประการเหล่านี้ก็จะมีผลกระทบต่อรับรู้ต่างกันออกไป ทำให้การรับรู้ของบางคนดี และบางคนรับรู้ได้ไม่ดี หรือทำให้คนรับรู้ปรากฏการณ์เดียวกันแตกต่างกันซึ่ง

ถวิล ธาราโกชนและศรัณย์ ศิริสุข (2545, หน้า 51) กล่าวถึงบุคคลที่มีความแตกต่างกันใน ภูมิหลัง ประสบการณ์ ลักษณะประจำตัวของแต่ละบุคคลตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของสิ่ง ต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งเร้า รวมทั้งเวลาที่เปลี่ยนไปทุกสิ่งทุกอย่างเหล่านี้ จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการ รับรู้ของคนเรา ซึ่งอาจกล่าวได้ดังต่อไปนี้

1) การใส่ใจ (Attention) การใส่ใจเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ดังที่มอร์แกนและคิงส์ (ถวิล ธาราโกชนและศรัณย์ ศิริสุข, 2545, หน้า 52) ได้กล่าวว่า การใส่ใจเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการรับรู้ การที่บุคคลมีการรับรู้ในสิ่งใดบุคคลต้อง เกิดการใส่ใจต่อสิ่งนั้น โดยเริ่มตั้งแต่การปรับตัวของอวัยวะรับความรู้สึกเช่น การใช้จมูกสูดดม การใช้ศีรษะหันซ้ายขวา การใช้สายตาเพ่งมองและอื่น ๆ อันเป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่ การใส่ใจ ถ้าสิ่งใดได้รับการใส่ใจมากสิ่งนั้นก็จะมีความเด่นชัดต่อการรับรู้ ซึ่งการเกิดการ ใฝ่ใจนั้นจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 2 ประการ คือภาวะของผู้รับรู้ (State of the Perceiver) และคุณลักษณะของสิ่งเร้า (Stimulus Characteristic)

1.1) ภาวะของผู้รับรู้ (State of the Perceiver) หมายถึงสภาพของตัว บุคคลที่เป็นผู้รับรู้ว่าขณะนั้นบุคคลมีสภาพเช่นไร เพราะบุคคลแต่ละคนเกิดมามีสภาวะภาพ ต่างกัน เจริญเติบโตมาในสังคมที่ต่างกัน ย่อมทำให้มีความคิดแตกต่างกันในด้านความ ต้องการ (need) แรงจูงใจ (motives) และการคาดหวัง (expectancy) นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ เป็นเหมือนตัวกระตุ้นให้บุคคลเกิดการใส่ใจ

ความต้องการ (Need) เมื่อบุคคลเกิดภาวะการณ์ขาดสมดุล หรือการ ขาดสิ่งต่าง ๆ ที่จะทำให้งานการทำงานไม่ปกติ เช่น การขาดในสภาพที่เรียกว่าทางร่างกาย ได้แก่ อาหาร น้ำ ความต้องการทางเพศ การขับถ่ายของเสีย หรือการขาดทางจิตใจและ สังคม ได้แก่ ความรัก ความสำเร็จ ความมีอำนาจ ซึ่งความต้องการเหล่านี้จะมีมากบ้าง น้อยบ้างในแต่ละคนบางสิ่งมีความจำเป็นต่อบุคคลหนึ่งแต่อาจไม่จำเป็นกับอีกบุคคลหนึ่ง ความต้องการของบุคคลจึงต่างกัน ทำให้เกิดการใส่ใจต่างกันไปด้วย

แรงจูงใจ (Motives) เป็นเหมือนตัวกระตุ้นให้บุคคลได้กระทำหรือมี พฤติกรรมต่าง ๆ อย่างมีเป้าหมาย ดังเช่นบุคคลที่มีความหิวจะเกิดความเครียดในระบบ ของร่างกาย ทำให้บุคคลต้องกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ร่างกายเข้าสู่สภาวะปกติ การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดที่นี้อาจเป็นว่า เขารีบทำงานให้จบเพื่อจะได้ไปหาอาหารกินที่ เขามีพฤติกรรมแบบนี้เพราะมีความหิว ทำให้เกิดการกระตุ้นที่มีแรงจูงใจ หรือพนักงานของ บริษัทที่พยายามมาทำงานทุกวันไม่ขาดงาน เพราะบริษัทมีแรงจูงใจว่าพนักงานจะได้รับเงิน

ค่าตอบแทนเพิ่มขึ้นจำนวนหนึ่ง ถ้าเดือนไหนไม่ขาดงานเลยจะเห็นได้ว่าการเกิดแรงจูงใจในสิ่งใดยอมทำให้บุคคลเกิดการใส่ใจกับสิ่งนั้นมากขึ้น

การคาดหวัง (Expectancy) เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้บุคคลเกิดการใส่ใจมากน้อยเพียงใด การที่บุคคลมีความต้องการก็เป็นเสมือนการนำไปสู่แรงจูงใจอันจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมซึ่งพฤติกรรมจะมีความเข้มแข็งหรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ทำให้เขาเกิดแรงจูงใจนั้น ทำให้เขาเกิดการคาดหวังอย่างไร ถ้าเกิดคาดหวังสูงพฤติกรรมก็จะเข้มแข็งมาก แต่ถ้าเกิดการคาดหวังต่ำพฤติกรรมก็จะอ่อนลง

1.2) คุณลักษณะของสิ่งเร้า (Stimulus Characteristic) เป็นสิ่งทีบุคคลที่ได้พบได้รู้สึก และจะทำให้บุคคลเกิดการใส่ใจมากน้อยเพียงใด อาจพิจารณาได้จาก

- 1) ความเข้ม (Intensity) เป็นระดับความหนักเบา หรือความเข้มจางของสิ่งเร้า อาจเป็นแสง สี เสียง การดำเนินงานต่าง ๆ ทั้งงานโดยทั่วไปและงานส่วนตัว การใช้แสงที่จ้า สีที่ฉูดฉาด และเสียงที่ดัง จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลมีการใส่ใจในสิ่งนั้นมากขึ้น
- 2) ขนาด (Size) สิ่งที่มีขนาดใหญ่ มักจะสร้างความสนใจหรือใส่ใจได้ดีกว่าสิ่งเร้าขนาดเล็ก ดังจะเห็นได้จากป้ายโฆษณาต่าง ๆ แม้กระทั่งวัตถุหรือสิ่งก่อสร้างในสังคมจะหาขนาดใหญ่เพื่อดึงดูดความสนใจ
- 3) ทำตรงกันข้ามหรือหาแปลกออกไป (Contrast) การทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้ผิดแปลกไปจากเดิมจะทำให้เกิดการใส่ใจในสิ่งนั้นมากขึ้น เช่น หนังสือที่เราอ่าน ถ้าหน้าใดมีพิมพ์ตัวใหญ่หรือตัวหนา จะทำให้เกิดความใส่ใจตรงนั้นมากเป็นพิเศษ
- 4) การทำซ้ำ (Repetition) มีความหมายว่าทำในสิ่งนั้นบ่อย ๆ หรือหลาย ๆ ครั้ง การโฆษณาสินค้าทางวิทยุและโทรทัศน์เพื่อให้บุคคลจำสินค้านั้นได้ เป็นต้น
- 5) การเคลื่อนไหว (Movement) เป็นการทำให้สิ่งเร้าเคลื่อนที่หรือเปลี่ยนแปลงไปมา การโฆษณาที่ใช้ภาพเคลื่อนไหวจะดึงดูดความสนใจได้ดีกว่าภาพนิ่ง เป็นต้น

2) ประสบการณ์เดิม (Previous Experience) เรื่องราวหรือความรู้เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลจะมีอยู่มาก มีน้อย หรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งใด ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ประสบการณ์เดิมเป็นเหมือนเครื่องมืออีกอย่างหนึ่งที่จะทำให้การตีความจากการรู้สึกแจ่มชัดขึ้น การรับรู้ของบุคคลก็สอดคล้องกับสิ่งเร้าที่มากขึ้นด้วย การรับรู้ของบุคคลไม่ได้เกิดขึ้นด้วยความว่างเปล่า แต่จะมีองค์ประกอบหลายประการที่ทำให้เกิดการรับรู้ โดยเฉพาะประสบการณ์เดิมที่เป็นสิ่งทีบุคคลสะสมมาตั้งแต่เกิด สิ่งเหล่านั้นบุคคลจะนำมาคาดคะเน หรือเตรียมการเพื่อการรับรู้ ย่อมจะทำให้การรับรู้ที่ได้มีความหมายต่อการดำรงชีวิตของบุคคลมากยิ่งขึ้น

3) การเตรียมการคิดและสถานการณ์ห้อมล้อม (Mental Set and Context) ประสบการณ์ต่าง ๆ ทำให้บุคคลเกิดความคาดหวังในเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับเขา การมีชีวิตอยู่ในสังคมที่อยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมมากมาย เขาจะต้องตีความและรับรู้ในสิ่งเร้าที่ห้อมล้อม (Context) พวกเขาอยู่ เขาจึงต้องวิเคราะห์ พิจารณา ไตร่ตรอง อันเป็นการเตรียมการคิด (Mental Set) ที่จะรับรู้สิ่งเร้าต่าง ๆ อย่างเหมาะสม (วันชัย มีชาติ, 2544, หน้า 28) ได้อธิบายถึงปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ คือบรรยากาศที่เรารับรู้สถานการณ์ ซึ่งองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมจะมีผลกระทบต่อ การรับรู้ของคนเรามาก นอกจากนี้ยังรวมถึงสถานการณ์ทำงานและสภาพสังคมด้วย สิ่งที่เรารับรู้ ซึ่งได้แก่ วัตถุที่เรารับรู้ ซึ่งจะมีผลต่อการรับรู้ของบุคคลในการช่วยให้เรารับรู้ได้ดีและถูกต้อง องค์ประกอบของวัตถุที่มีผลต่อการรับรู้ เช่น เรื่องของความเข้มของสิ่งที่เรารับรู้ ความตรงกันข้ามหรือขัดแย้งสิ่งที่เรารับรู้ ความซับซ้อนจากเง ความเคลือบไหว ความแปลกใหม่ และคุ้นเคย สิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการรับรู้ทั้งสิ้น ตัวผู้รับรู้ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการรับรู้ของบุคคลมาก เพราะในกระบวนการรับรู้จะมีการตีความสิ่งที่เราได้รับรู้มา ซึ่งการตีความนี้แต่ละคนก็อาจจะตีความแตกต่างกันออกไปทำให้มีการแสดงพฤติกรรมออกมาไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทัศนคติ แรงจูงใจ ประสบการณ์ ความคาดหวัง ความสนใจ และผลประโยชน์ของผู้รับรู้เองด้วย

5. อุปสรรคในการรับรู้

เนื่องจากการรับรู้เป็นการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นจึงมีความพยายามที่จะศึกษาการรับรู้ของคน เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาการรับรู้ไม่ตรงกับความเป็นจริงซึ่งสิ่งที่ทำให้การรับรู้คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงได้แก่

1) ผลฮาโล (Halo Effect) เป็นลักษณะทางจิตวิทยา ซึ่งผู้รับรู้มีอคติต่อการรับรู้ อันเกิดจากการให้ความสำคัญกับปัจจัยบางประการ จนมองข้ามความสำคัญของปัจจัยอื่น ๆ เช่น เป็นว่าสุขภาพดีแต่งกายสะอาด เรียบร้อย ก็สรุปว่าสุขภาพดี ทำงานดี เป็นต้น

2) การมองแบบเหมารวม เป็นการมองโดยอาศัยสังคัมหรือกลุ่มที่ผู้ถูกรับรู้สัมพันธ์หรืออยู่ด้วย กล่าวคือเป็นการมองโดยอาศัยลักษณะพื้นฐานของกลุ่มเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ซึ่งการมองแบบเหมารวมนี้จะเป็นข้อจำกัดในการรับรู้ของบุคคลได้

3) ความคาดหวัง จะเป็นตัวจำกัดการรับรู้ของบุคคล ทั้งนี้เพราะบุคคล มักจะมีความคาดหวังต่อสิ่งต่าง ๆ และพยายามหรือมีกลไกในการเลือกรับรู้เฉพาะสิ่งที่เรา ต้องการรับรู้เท่านั้น ทำให้การรับรู้เบี่ยงเบนไปจากความเป็นจริงที่เกิดขึ้น

4) การกล่าวโทษผู้อื่น (Projection) เป็นการมีอคติในการรับรู้โดยเฉพาะ ในเรื่องของอารมณ์ เป็นปรากฏการณ์ของกรณีโทษผู้อื่น หรือสถานการณ์ในการอธิบาย ความผิดพลาด หรือลัทธิเหลวของตนเอง หรือความรู้สึกของตนเองเป็นกลไกป้องกันตนเอง ประเภทหนึ่ง ซึ่งทำให้เรารู้สึกดีขึ้นและไม่เสียสมดุลทางใจปัจจัยทั้ง 4 ประการนี้มักจะทำให้ เกิดความผิดพลาด หรือความคลาดเคลื่อนในเรื่องการรับรู้ โดยเฉพาะในด้านการรับรู้ เกี่ยวกับตัวบุคคล ซึ่งถ้าหากเกิดความผิดพลาดในเรื่องการรับรู้แล้ว การบริหารงานก็อาจ เกิดปัญหาตามมาได้

6. ทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้กฎหมาย (Legal Consciousness)

กฎหมายทางสังคมศาสตร์ (socio-legal research) โดยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับ ประสบการณ์ และผลกระทบของกฎหมายที่มีต่อชีวิตประจำวันของประชาชน (Marc Hertogh, 2004, หน้า 457)

Duncan Kennedy (1980, หน้า 23) ให้ความหมาย “การรับรู้” (consciousness) ว่าเป็นการรับรู้ของจิตใจ การจินตนาการต่อสิ่งที่อยู่รอบตัว การอธิบายตัวเอง อารมณ์ เป้าหมาย และให้คุณค่าต่อสิ่งต่าง ๆ รวมถึงให้ความหมาย “การรับรู้กฎหมาย” (legal consciousness) ว่าคือ การตระหนักรู้เกี่ยวกับกฎหมาย รูปแบบและลักษณะของกฎหมาย ซึ่งประกอบไปด้วยกฎเกณฑ์ ข้อโต้แย้งและทฤษฎีต่าง ๆ รวมถึงกระบวนการทางกฎหมาย

Susan S. Silbey (2005, หน้า 323) อธิบายคำว่า “การรับรู้กฎหมาย” ว่าหมายถึงความถึง “แนวความคิดทางทฤษฎีและการวิจัยเชิงประจักษ์ ที่สร้างความเชื่อมโยง ระหว่างกฎหมายกับสังคมและแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการใช้กฎหมาย ในสภาวะ ที่มีความขัดแย้งกันระหว่างบทบัญญัติลายลักษณ์อักษรและสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ” โดยที่การรับรู้เป็นสิ่งที่ถูกผลักดันออกมาจากจิตใจของแต่ละบุคคล ผ่านกระบวนการต่อสู้อ การถกเถียงกันในทางความคิด และผ่านระบบความคิดในเรื่องความสัมพันธ์ทางอำนาจ

Elizabeth A. Hoffmann (2003, หน้า 693) กล่าวว่า การรับรู้กฎหมายของผู้ใช้แรงงาน คือ การรับรู้และการทำความเข้าใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นในโลก ในสถานที่ทำงานของพวกเขา ความเข้าใจในกฎเกณฑ์ที่มีใช้อยู่ในสถานประกอบการ ซึ่งอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นการทำความเข้าใจตัวเองในฐานะผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการนั้น โดยที่การรับรู้จะ

เกิดขึ้นได้จะต้องทำความเข้าใจและให้คำนิยาม (naming) กับปัญหาที่เกิดขึ้น การพูดหรือการบ่น (blaming) ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นให้ผู้อื่นได้รับรู้ และพยายามที่จะเรียกร้อง (claiming) หรือค้นหาหนทางในการแก้ไขปัญหาหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งลักษณะดังกล่าวไม่จำเป็นต้องมีการเรียกร้องในรูปแบบที่เป็นทางการ แต่ท้ายที่สุดอาจจะนำไปสู่การเรียกร้องในรูปแบบที่เป็นทางการก็ได้

David M. Trubek (1984, หน้า 592) ให้ความหมายว่า “เป็นแนวความคิดที่บุคคลแต่ละคนยึดถือเกี่ยวกับลักษณะโดยทั่วไป บทบาท หน้าที่ และขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ซึ่งจะมีความแตกต่างไปตามสภาพสังคมและเหตุการณ์”

งานของ Takeyoshi Kawashima ซึ่งอ้างใน Yoshiyuki Matsumaru (1988, หน้า 1037) สรุปว่าจิตวิญญาณของความเป็นตัวตนของแต่ละบุคคลเป็นเครื่องมือในการให้ความหมายแก่ลักษณะพื้นฐานของกฎหมาย และจิตวิญญาณของความเป็นตัวตนมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้กฎหมายนั้นสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลักษณะเช่นนี้ ไม่ได้พิจารณาจากบทบัญญัติลายลักษณ์อักษรหรือว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ แต่ว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการพิจารณากระบวนการทางสังคม ปรัชญาและแนวความคิด

จากความหมายที่นักวิชาการทั้งหลายได้ให้ไว้ข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า “การรับรู้กฎหมาย” นั้นเป็นทฤษฎี หรือแนวความคิดที่มุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายที่มีอยู่ในสังคมหนึ่ง ว่ามีความเกี่ยวข้อง หรือเชื่อมโยงอย่างไรกับบุคคลที่อยู่ในสังคมที่มีกฎหมายนั้น ๆ อยู่ โดยศึกษาว่าประชาชนเหล่านั้นมีการรับรู้ มีความรู้สึก ความคิดอย่างไรเกี่ยวกับกฎหมาย การประพฤติปฏิบัติตนในความเป็นจริงมีความสอดคล้องกับกฎหมาย หรือกฎหมายได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันหรือไม่อย่างไร รวมถึงมุมมองในการมองกฎหมายว่ามีอยู่อย่างไร

เมื่อทราบแล้ววากฎหมายเขาไปมีบทบาทต่อประชาชนหรือไม่อย่างไร และปัจจัย อะไรบ้างที่มีผลต่อวิถีคิด มุมมองในการมองตนเอง จึงมาคนหาว่าขั้นตอนกระบวนการ และวิธีการที่ประชาชนจะรับรู้กฎหมายเกิดขึ้นและมีอยู่อย่างไร มีการรับรู้กฎหมาย หรือให้ความสำคัญกับกฎหมายหรือไม่ รวมถึงมีวิธีการในการแสดงออกซึ่งสิทธิของตนเองต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างไร ประชาชนใช้กฎหมายหรือไม่ใช้กฎหมาย และมีรูปแบบในการเรียกร้อง การให้กฎหมายอย่างไร เหตุใดประชาชนจึงเลือกใช้หรือไม่ใช้กฎหมายสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้เข้าใจถึงสภาพการรับรู้กฎหมายของ ประชาชนว่ามีอยู่

อย่างไร และมีการแสดงออกอย่างไร อันจะสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของกฎหมาย ในการเข้าถึงประชาชนหรือเป็นเครื่องมือในการป้องกันสิทธิของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ (Human Behavior Theory)

พฤติกรรมเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งบุคคลแสดงออกโดยผู้อื่นอาจเห็นได้ เช่น การยิ้ม การเดิน หรือผู้อื่นอาจเห็นได้ยากต้องใช้เครื่องมือช่วย เช่น การเต้นของหัวใจ พฤติกรรมทุกอย่างที่บุคคลแสดงออกมานั้น มีผลมาจากการเลือกปฏิกิริยาตอบสนองที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุดตามสถานการณ์นั้น ๆ พฤติกรรมหรือการกระทำใด ๆ จะมีพื้นฐานมาจากความรู้ และทัศนคติที่คอยผลักดันให้เกิดพฤติกรรม ซึ่งแต่ละคนจะมีพฤติกรรมแตกต่างกันออกไป เนื่องจากได้รับความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ไม่เท่ากัน มีการตีความสารที่รับมาไปคนละทิศคนละทางทำให้เกิดการเรียนรู้ และการสั่งสมประสบการณ์ในเรื่องความรู้ ที่ไม่เท่ากัน นักจิตวิทยามักสนใจศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ เช่น ทัศนคติ นำไปสู่พฤติกรรมของมนุษย์อย่างไร ซึ่งเมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ภายในจิตใจของมนุษย์แล้ว สิ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้คือ พฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกต่อผู้อื่น (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2534)

1. องค์ประกอบของพฤติกรรม

ครอนบาค (Cronbach, 1963, pp. 68-70) ได้อธิบายว่าพฤติกรรมของบุคคลจะเกิดขึ้นจากองค์ประกอบ 7 ประการ ดังนี้

1. ความมุ่งหมาย (Goal) เป็นความต้องการหรือวัตถุประสงค์ที่ทำให้เกิดกิจกรรม คนเรามีพฤติกรรมเกิดขึ้นก็เพราะต้องการตอบสนองความต้องการของตนเอง หรือต้องการทำตามวัตถุประสงค์ที่ตนได้ตั้งไว้ คนเรายังมีความต้องการหลายๆอย่างในเวลาเดียวกัน และมักจะเลือกสนองตอบความต้องการที่รีบด่วนก่อนความต้องการอื่น ๆ

2. ความพร้อม (Readiness) ระดับวุฒิภาวะ หรือความสามารถที่จำเป็นในการประกอบพฤติกรรมเพื่อสนองตอบความต้องการ คนเราจะมีความพร้อมในแต่ละด้านที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นพฤติกรรมของทุกคนจึงไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน และไม่สามารถจะประกอบพฤติกรรมได้ทุกรูปแบบ

3. สถานการณ์ (Situation) คนเรายังจะประกอบพฤติกรรมที่ตนเองต้องการ เมื่อมีโอกาสหรือสถานการณ์นั้น ๆ เหมาะสมสำหรับการประกอบพฤติกรรม

4. การแปลความหมาย (Interpretation) แม้จะมีโอกาสในการประกอบพฤติกรรมแล้วคนเราก็มักจะประเมินสถานการณ์ หรือคิดพิจารณาก่อนที่จะทำพฤติกรรมนั้นๆ ลงไป เพื่อให้พฤติกรรมนั้นมีความเสี่ยงน้อยที่สุด และสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของเขาได้มากที่สุด

5. การตอบสนอง (Respond) หลังจากได้แปลความหมาย หรือได้ประเมินสถานการณ์แล้วพฤติกรรมก็จะถูกกระทำ ตามวิธีการที่ได้เลือกในขั้นตอนของการแปลความหมาย

6. ผลที่ได้รับ (Consequence) เมื่อประกอบพฤติกรรมไปแล้วผลที่ได้จากการกระทำนั้นๆ อาจจะตรงกับความต้องการ หรืออาจจะไม่ตรงกับความต้องการที่ตนเองได้คาดหวังไว้

7. ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง (Reaction to Threat) เมื่อคนเราไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ก็จะประสบกับความผิดหวัง ซึ่งเมื่อเกิดความผิดหวังแล้วคน ๆ นั้นก็อาจจะกลับไปแปลความหมายใหม่ เพื่อที่จะหาวิธีที่จะสนองความต้องการของตนเองใหม่ จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า พฤติกรรมมนุษย์นั้นจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่างด้วยกัน ได้แก่ เป้าหมาย ความพร้อม สถานการณ์ การแปลความหมาย การตอบสนอง ผลลัพธ์ที่ตามมา และปฏิกริยาต่อความผิดหวัง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นทั้งสิ้น นับว่าเป็นเงื่อนไขที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมของมนุษย์นั่นเอง

2. สิ่งที่กำหนดพฤติกรรมมนุษย์

ซุดา จิตพิทักษ์ (2525: 59-66) ได้อธิบายว่าสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์มี 2 ประเภท คือ

1. ลักษณะนิสัยส่วนตัวของมนุษย์แต่ละคน ประกอบด้วย

1.1 ความเชื่อ หมายถึง การที่บุคคลคิดว่าการกระทำบางอย่างหรือปรากฏการณ์บางอย่าง หรือสิ่งของบางอย่าง หรือคุณสมบัติของสิ่งของ หรือของบุคคลบางอย่างมีอยู่จริง หรือเกิดขึ้นจริง ๆ กล่าวโดยสรุปคือ การที่บุคคลหนึ่งคิดถึงอาจจะดีในแง่ข้อเท็จจริงได้ แต่ถ้าเขาคิดว่าความจริงเป็นเช่นนั้นแล้ว นั่นคือความเชื่อของเขา

1.2 ค่านิยม หมายถึง แนวความคิดที่เห็นได้อย่างชัดเจน และไม่เด่นชัดซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มหนึ่งเกี่ยวกับว่าอะไรเป็นสิ่งดี ซึ่งเป็น

ความคิดที่มีอิทธิพลให้บุคคลเลือกกระทำการอันใดอันหนึ่งที่มีอยู่หลายวิธี หรือเลือกเป้าหมายอันใดอันหนึ่งจากหลาย ๆ อันที่มีอยู่

1.3 ทักษะคิดหรือเจตนาคิด ทักษะคิดเป็นแนวโน้มหรือขั้นเตรียมพร้อมของพฤติกรรม นักจิตวิทยาบางคนเรียกว่า ทักษะคิดเป็นการตอบสนองของสิ่งเร้าทางจิตใจ ซึ่งคล้ายกับการตอบสนองทางร่างกาย ต่างกันแต่ว่ายังไม่ได้ออกกำลังกายเท่านั้น (จิตวิทยา สุวรรณชา, 2517, หน้า 223) ทักษะคิดแม้จะเป็นผู้กำหนดทิศทางของพฤติกรรม แต่ทักษะคิดมิได้กำหนดเวลาที่ควรแสดงพฤติกรรม ทั้งยังมีได้กำหนดว่าควรแสดงพฤติกรรมมากน้อยเพียงใด สิ่งที่กำหนดเวลาและปริมาณของพฤติกรรมนั้น เรียกว่าแรงจูงใจ ดังนั้นทักษะคิดจึงเป็นผู้วางแนวหรือทิศทางให้แรงจูงใจ และแรงจูงใจเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมอีกทอดหนึ่ง

1.4 บุคลิกภาพ เป็นสิ่งที่บอกว่าบุคคลจะปฏิบัติอย่างไรในสถานการณ์หนึ่ง ๆ การอธิบายว่าบุคลิกภาพได้มาอย่างไรนั้น จะต้องอาศัยทฤษฎีทางจิตวิทยา หรือทฤษฎีการเรียนรู้ มาอธิบาย หลักของทฤษฎีนี้บ่งว่าคนหรือสัตว์ก็ตามถ้าพฤติกรรมใดมาซึ่งรางวัล สัตว์หรือคนสถานการณ์หนึ่ง ๆ การอธิบายว่าบุคลิกภาพได้มาได้อย่างไรนั้น จะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมแบบนั้นเมื่อมีโอกาส แต่ถ้าพฤติกรรมใดมาซึ่งการลงโทษ สัตว์หรือคนนั้นจะมีแนวโน้มที่จะไม่ทำเช่นนั้นอีก

2. กระบวนการอื่นๆ ทางสังคมซึ่งไม่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยส่วนตัวของมนุษย์ สามารถแบ่งเป็นประเด็นได้ ดังนี้

2.1 สิ่งกระตุ้นพฤติกรรม (Stimulus Object) และความเข้มข้นของสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม (Strength of Stimulus Object) พฤติกรรมจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม สิ่งกระตุ้นพฤติกรรมนั้นเป็นอะไรก็ได้ เช่น อาหาร เสียงปืน คำสับประมาท ฯลฯ

2.2 สถานการณ์ (Situation) หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคลและไม่ใช่มนุษย์ ซึ่งอยู่ในสถานะที่บุคคลกำลังจะมีพฤติกรรม

จากแนวคิดเรื่องพฤติกรรมข้างต้น ทำให้ทราบว่าพฤติกรรม จะมีพื้นฐานมาจากความรู้ และทัศนคติที่คอยผลักดันให้เกิดพฤติกรรม ซึ่งในแต่ละบุคคลจะมีพฤติกรรมแตกต่างกันออกไป สืบเนื่องมาจากการได้รับความรู้จากแหล่งต่างๆไม่เท่ากัน รวมถึงการตีความหมายของสารที่ได้รับมาไปคนละทิศคนละทางอีกด้วย ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารผ่านสื่อต่างๆมีประโยชน์ในการทำให้บุคคลมีความรู้ นวัตกรรมที่ได้มาสร้างทัศนคติ สุดท้ายจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล สามารถนำแนวคิดที่ได้มาเป็นอย่างอื่นใน

การสรุปผลการศึกษาด้านแนวโน้มการเกิดพฤติกรรมของบุคคลว่าต้องอาศัยปัจจัยในด้านใดบ้าง ที่มีส่วนให้แต่ละบุคคลมีแนวโน้มการเกิดพฤติกรรมจากการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างจึงมีพฤติกรรมการแสดงออกที่แตกต่างกัน

3. แนวคิดการยินยอมปฏิบัติตามและการเชื่อฟังกฎเกณฑ์ของกฎหมาย (legal compliance and obedience)

การตัดสินใจยอมรับและปฏิบัติตามกฎหมาย (decisions about legal compliance) เป็นแนวทางหนึ่งในการศึกษานิติสำนึกซึ่งมุ่งเน้นการศึกษาผลกระทบของกฎหมายที่มีต่อพฤติกรรมของคนในสังคม และในเวลาต่อมา ได้มีผู้นำเอาแนวทางนี้มาใช้ศึกษาพฤติกรรมที่เชื่อฟังกฎหมายและการควบคุมพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของสังคม (undesirable behavior) โดยเฉพาะทอม อาร์. ไทเลอร์ (Tom R. Tyler, 2001) ได้ศึกษาการยินยอมปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกฎหมายโดยมีสมมุติฐานว่า ในเมื่อวัตถุประสงค์ของการสร้างกฎหมายขึ้นและให้อำนาจองค์กรที่บังคับใช้กฎหมายเป็นไปเพื่อสร้างและดำรงรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม (social order) โดยการควบคุมจัดระเบียบพฤติกรรมของบุคคลในสังคม และวิธีการหนึ่งที่น่ามาใช้ควบคุมพฤติกรรมคนในสังคม คือ การป้องปรามพฤติกรรม (deterrence) ที่ไม่พึงประสงค์ โดยมีความเชื่อกันว่า การลงโทษจะเป็นสิ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจทำตามกฎเกณฑ์ได้ การรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมกับการลงโทษเพื่อป้องปรามพฤติกรรมจึงมีความเชื่อมโยงกันแต่ ไทเลอร์ได้ตั้งคำถามว่า แนวทางการใช้มาตรการลงโทษและป้องปรามพฤติกรรมนั้นส่งผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายตามวัตถุประสงค์ของการมีกฎหมายและการให้อำนาจบังคับใช้กฎหมายจริงหรือไม่ และเนื่องจากการตั้งสมมุติฐานเอาไว้ว่า ประชาชนมีแนวโน้มในการเชื่อฟังและสนับสนุนองค์กรทางกฎหมายในการสร้างความชอบธรรมในการใช้อำนาจทางกฎหมายขององค์กร เช่น ตำรวจและศาลในการต่อสู้กับอาชญากรรม จึงได้มีการศึกษาถึงเหตุผลที่แท้จริงในการเชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมายจากความคิดเห็นของฝ่ายประชาชน ซึ่งผลการวิจัยของไทเลอร์ได้นำมาสู่แนวคิดเกี่ยวกับการยินยอมปฏิบัติตามและการเชื่อฟังกฎเกณฑ์ของกฎหมาย (Tom R. Tyler, 1990)

แนวคิดการยินยอมปฏิบัติตามและการเชื่อฟังกฎเกณฑ์ของกฎหมายมองสังคมเป็นผู้ตรากฎหมายและสร้างผู้ที่มีอำนาจในการใช้กฎหมายเพื่อบริหารจัดการพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมด้วยการขัดขวางพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคม และจัดรูปแบบให้พฤติกรรมของประชาชนเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ หาก

ประชาชนไม่เชื่อฟังกฎหมาย ระบบกฎหมายและการควบคุมทางสังคมโดยกฎหมายก็จะไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นประสิทธิภาพของระบบกฎหมายจึงขึ้นอยู่กับการยินยอมปฏิบัติตามและการเชื่อฟังกฎหมายของประชาชน และการออกกฎหมายที่จำกัดหรือห้ามปรามการกระทำหรือพฤติกรรมบางอย่างจะไม่เกิดประโยชน์ หากกฎหมายนั้นไม่ส่งผลต่อความถี่ของการเกิดพฤติกรรมดังกล่าว (Tom R. Tyler, 2001)

แนวคิดการยินยอมปฏิบัติตามและการเชื่อฟังกฎเกณฑ์ของกฎหมายจึงให้ความสำคัญกับเหตุผลที่บุคคลเชื่อฟังหรือไม่เชื่อฟังกฎหมาย นอกจากมาตรการในการบังคับให้ประชาชนยินยอมปฏิบัติตามและเชื่อฟังกฎหมายด้วยการปราบปราม และลงโทษผู้ที่มีพฤติกรรมที่กฎหมายห้ามซึ่งเป็นการควบคุมทางสังคมแล้ว แรงจูงใจหรือการให้คุณค่าภายใน (internalization of values) ก็กับการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการยินยอมปฏิบัติตามและเชื่อฟังกฎหมายของประชาชนด้วย เนื่องจากแนวคิดนี้มีความเชื่อว่า กฎหมายมีความชอบธรรมก็ต่อเมื่อประชาชนรู้สึกว่าคุณค่าที่ตนเองมีหน้าที่ที่จะต้องเชื่อฟังซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ หน้าที่ตามกฎหมาย และหน้าที่ตามจิตวิทยา ความรู้สึกว่าคุณค่าที่ตนเองมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องปฏิบัติตามนั้นเกิดขึ้นเมื่อประชาชนรู้สึกว่า เป็นความรับผิดชอบของตนเองว่าควรจะทำตามกฎหมาย ส่วนหน้าที่ตามจิตวิทยา คือ ประชาชนยอมรับกฎหมาย เพราะรู้สึกว่ากฎหมายมีความเป็นธรรม ความชอบธรรมสำหรับตนเอง คุณค่าภายในหลักที่ส่งผลชักนำให้ประชาชนยินยอมปฏิบัติตามและเชื่อฟังกฎหมายมีด้วยกัน 2 ประการ คือ ศีลธรรม (morality) และ ความชอบด้วยกฎหมายของบทบัญญัติหรือองค์การที่เข้ามาควบคุมให้เป็นไปตามกฎหมาย (legitimacy)

คุณค่าภายในด้านศีลธรรม (morality) คือ มุมมองด้านศีลธรรมของประชาชนเกี่ยวกับการเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย ซึ่งการให้คุณค่าด้านศีลธรรมนี้มีผลต่อการยินยอมปฏิบัติตามและเชื่อฟังกฎหมายของประชาชนมากกว่าการควบคุมพฤติกรรมด้วยการปราบปรามหรือลงโทษ และหากประชาชนไม่ได้มองว่าพฤติกรรมหรือการกระทำที่เป็นการล่วงละเมิดกฎหมายเป็นการผิดศีลธรรม ประชาชนก็จะพิจารณาถึงความเสี่ยงในการถูกลงโทษก่อนตัดสินใจว่าจะทำพฤติกรรมเช่นนั้นหรือไม่

ส่วนความชอบด้วยกฎหมายของบทบัญญัติหรือองค์การที่เข้ามาควบคุมให้เป็นไปตามกฎหมาย (legitimacy) นั้นเป็นเรื่องของความรู้สึกของประชาชนต่อหน้าที่ของตนในการยินยอมปฏิบัติตามและเชื่อฟังกฎหมายด้วยเหตุนี้ การยินยอมปฏิบัติและเชื่อฟังกฎหมายจึงแบ่งออกได้เป็นหลายระดับ โดยระดับความขัดแย้งระหว่างกฎเกณฑ์ของ

ทางการกับมุมมองของประชาชนหรือสาธารณะจะส่งผลต่อแรงจูงใจในการยินยอมและเชื่อฟังกฎหมายของประชาชน การยอมรับการปฏิบัติงานของหน่วยงานทางกฎหมายและความชอบธรรมของกฎหมายจะมีผลให้ประชาชนเชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมายนั้น ๆ (Tom R. Tyler, 2001)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

1.1 การรับรู้จริยธรรมและกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนและนักศึกษา แผนกวิชาพาณิชยการ วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา (รังสฤษฏ์ ล้อเควตอนันต์, 2556)

การศึกษาการรับรู้จริยธรรมและกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนและนักศึกษา แผนกวิชาพาณิชยการ วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการรับรู้จริยธรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนและนักศึกษาแผนกวิชาพาณิชยการ วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาการรับรู้กฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนและนักศึกษาแผนกวิชาพาณิชยการ วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา 3) เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้จริยธรรมเทคโนโลยีสารสนเทศระหว่างนักเรียนและนักศึกษาแผนกวิชาพาณิชยการ วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา 4) เพื่อเปรียบเทียบการกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศระหว่างนักเรียนและนักศึกษาแผนกวิชาพาณิชยการ วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ และสาขาวิชาการบัญชี ที่อยู่ระหว่างการศึกษาระดับภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 รวมจำนวนทั้งสิ้น 434 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่ายจากประชากรจำนวน 209 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้จริยธรรมและกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ 3 ด้าน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับด้านจริยธรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับด้านกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบสมมุติฐาน t-test

ผลการวิจัยพบว่าเมื่อเปรียบเทียบการรับรู้จริยธรรมเทคโนโลยีสารสนเทศของนักเรียนและนักศึกษาแผนกวิชาพาณิชยการ วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา ปรากฏว่า

นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มีการรับรู้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบการรับรู้กฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนและนักศึกษาแผนกวิชาพาณิชยการ วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา ปรากฏว่า นักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มีการรับรู้ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและผลกระทบต่อห้องสมุดมหาวิทยาลัย
ในจังหวัดสงขลา (วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2559, หน้า 139-147)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในห้องสมุดมหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลาจากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงาน และเพื่อศึกษาผลกระทบต่อการทำงาน ผลกระทบทางด้านร่างกาย จิตใจ และอื่น ๆ ของบุคลากรตามตัวแปรจำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา อายุการทำงาน ประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ งานที่รับผิดชอบ และจำนวนชั่วโมงที่ใช้คอมพิวเตอร์ศึกษาจากประชากรซึ่งเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยในเขตจังหวัดสงขลาทั้งสิ้น จำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 25-35 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ในสาขาบรรณารักษศาสตร์และสาขาที่เกี่ยวข้อง มีอายุการทำงาน ระหว่าง 6-10 ปี และระหว่าง 16-20 ปี มีประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 10 ปีขึ้นไป รับผิดชอบงานบริการสารสนเทศ และมีการใช้งานคอมพิวเตอร์ในที่ทำงานต่อวันระหว่าง 6-8 ชั่วโมง สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านงานธุรการ (บริหารงานทั่วไป) ผลกระทบจากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านงานจัดซื้อจัดหาทรัพยากรสารสนเทศงานบริการทรัพยากรสารสนเทศ งานวารสารและหนังสือพิมพ์ งานเทคโนโลยีสารสนเทศและงานธุรการ (บริหารทั่วไป) ของมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ได้รับผลกระทบมากกว่ามหาวิทยาลัยอื่น ยกเว้นงานจัดซื้อของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ผลกระทบทางด้านร่างกาย จิตใจและอื่น ๆ พบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ได้รับผลกระทบทางด้านร่างกายและจิตใจมากกว่ามหาวิทยาลัยอื่นยกเว้นบุคลากรที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

1.3. เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (การประชุมและนำเสนอผลงานระดับชาติครั้งที่ 6)

การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีการสื่อสาร Convergence เป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างคาดไม่ถึง โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านการใช้ภาษาเขียน (Texting) เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารถูกใช้เพื่อการกระชับความสัมพันธ์และสร้างความสัมพันธ์การสร้างความสัมพันธ์กับคนแปลกหน้าเป็นปรากฏการณ์ปกติของสังคมปัจจุบัน ซึ่งคู่สื่อสารจะพยายามโน้มน้าวให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันด้วยการเลือกใช้ภาษาที่คล้ายตามกันเพื่อให้เกิดการยอมรับ (Communication Accommodation Theory) พร้อมทั้งสร้างบุคลิกของตนเองให้น่าเชื่อถือและเป็นที่ชื่นชอบ (Classical Rhetorical Theory) ดังนั้นผู้สร้างความสัมพันธ์กับคนแปลกหน้าผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารต้องรู้เท่าทัน (Literate) ว่าบางคนใช้วิธีการเปิดเผยตนเอง (Self-disclosure) ด้วยข้อมูลที่จริงหรือไม่ ทราบแต่เพื่อหลอกล่อให้อีกฝ่ายเปิดเผยข้อมูลในประเด็น เดียวกันออกมา นอกจากนั้นด้วยความอ่อนแอทางสังคมครอบครัวยุคใหม่เปิดรับวิธีการสื่อสารและการแสดงออก พฤติกรรมทางสังคมที่ไหลเข้าจากต่างวัฒนธรรมที่ผิดเพี้ยนไปจากบรรทัดฐานทางสังคมไทย ทำให้เกิดการรับรู้พฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ว่าขาดมารยาททางสังคม นอกจากนั้นเทคโนโลยีการสื่อสารยุคใหม่ยังทำให้ความเป็นมนุษย์ที่เป็นสัตว์สังคมเปลี่ยนแปลงไป คนยุคใหม่นิยมที่จะปลุกตัวไปสื่อสารผ่านเทคโนโลยีกับคนแปลกหน้า มากกว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคมจริง 0.5

1.4 เครือข่ายและการจัดการความรู้ทางด้านอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศด้านลบ (การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ, 2559)

โครงการวิจัยเรื่อง “เครือข่ายและการจัดการความรู้ทางด้านอาชญากรรมคอมพิวเตอร์” มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์สร้างเครือข่ายในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ สร้างองค์ความรู้ และคู่มือทางด้าน การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ หลังจากมีการศึกษาวิธีการป้องกันและปราบปรามจากต่างประเทศ และนำมาประยุกต์ใช้ กลุ่มเป้าหมาย คือเจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชน เครือข่ายที่มีความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ทางด้านอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ เครื่องมือที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ คือ การประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Storytelling) โดยใช้

กระบวนการ การจัดการความรู้ โดยการรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ในองค์กร ซึ่งจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคล และเอกสารมาพัฒนาให้เป็นระบบ ผลวิจัยพบว่า

1. สภาพการณ์ทางด้านอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ สรุปรประเด็นหลักสำคัญ ได้แก่ 1) ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ประมวลกฎหมายอาญา หมวด 4 ความผิดเกี่ยวกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์ และ พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 เป็นต้น 2) หน่วยงานที่นับผิดชอบดำเนินคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติกรมสอบสวนคดีพิเศษกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งสำนักงานตำรวจจะเป็นด่านแรกในการดำเนินงาน สืบสวน สอบสวน ป้องกัน และปราบปราม อาชญากรรมคอมพิวเตอร์

2. รูปแบบของคดีที่ต้องให้ความสำคัญและนำวัตถุประสงค์ของกลางตรวจพิสูจน์ทางคอมพิวเตอร์ ได้แก่ 1) คดีลักทรัพย์ เช่น นำเครื่องต้องสงสัยว่าเป็นเครื่องที่ถูกโจรกรรมไปตรวจหาข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลการใช้งานที่ผู้เสียหายมีอยู่ 2) คดีเกี่ยวกับชีวิต เช่น ในที่เกิดเหตุที่พบศพถูกฆ่าแล้วพามีบัตรประจำตัวประชาชนถูกเผาเหลือแต่ส่วนที่เป็นแถบแม่เหล็กตกอยู่สามารถนำไปตรวจสอบเพื่อสืบค้นข้อมูลที่มีอยู่ในแถบแม่เหล็กได้ 3) คดีระเบิด เช่น การใช้โทรศัพท์เป็นตัวจุดชนวนระเบิด หลังจากระเบิดแล้วพบ sim โทรศัพท์ตกอยู่ในที่เกิดเหตุ สามารถนำส่งตรวจหาข้อมูลได้ 4) คดีละเมิด เช่น การนำภาพผู้เสียหายไปตัดต่อต้นแปลงให้เสียหาย 5) คดีก่อการร้าย เช่น กรณีมีการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพื่อส่งข้อมูลให้ผู้ก่อการร้าย 6) คดีเกี่ยวกับการปลอมแปลง เช่น มีการแก้ไขและเปลี่ยนข้อมูลของผู้เสียหาย และ 7) คดียาเสพติด เช่น ตรวจหาข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงไปถึงคนร้ายได้ เช่น มีของกลางเป็นโทรศัพท์

3. ปัญหาขัดข้องในการปฏิบัติงานด้านอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ได้แก่

1) ปัญหาที่เกิดก่อนการตรวจพิสูจน์ 2) ปัญหาที่เกิดระหว่างพิสูจน์

4. การจัดทำเครือข่ายทางด้านคอมพิวเตอร์คือ การร่วมแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบกลโกง วิธีการป้องกันตนเองจากเหล่าอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และข้อมูลอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการป้องกันปัญหาทางด้านอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ รวมทั้งแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับรายชื่อผู้ที่มีพฤติกรรมกระทำความผิดบนเว็บไซต์ของแต่ละเว็บ (BlackList) ร่วมจัดเวทีประชุมสัมมนาด้านเครือข่ายชุมชนออนไลน์เพื่อแลกเปลี่ยน

ข้อคิดเห็นและกลวิธีที่นำมาใช้เพื่อลดปัญหาการก่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง

1.5 ตรี สุขศรี และคณะ. (2550). ผลกระทบจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และนโยบายของรัฐกับสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 1) สถิติการปิดกั้นเว็บไซต์ 2) สถิติคดี 3) ปัญหาของเนื้อหากฎหมาย 4) เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ 5) ข้อเสนอแนะของที่มีวิจัยโดยข้อมูลเชิงสถิติ พบว่า ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2550 ถึงเดือนธันวาคม 2554 หรือในช่วง 4 ปี 6 เดือน ที่พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ 2550 มีผลใช้บังคับ มีสถิติการระงับการเผยแพร่เนื้อหาหรือการปิดเว็บไซต์โดยอาศัยมาตรา 20 ของพ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ฯ 2550 ผ่านคำสั่งศาลจำนวน 156 ฉบับ จำนวนทั้งสิ้น 81,213 ยูอาร์แอล

เนื้อหาที่ถูกปิดกั้นเป็นอันดับหนึ่ง คือ เนื้อหาและภาพดูหมิ่น หมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ พระราชินี และรัชทายาท ซึ่งมีคำสั่งศาลจำนวน 90 ฉบับให้ระงับการเข้าถึง 60,790 ยูอาร์แอล หรือคิดเป็นร้อยละ 75 ของจำนวนยูอาร์แอลที่ถูกปิดกั้นทั้งหมด อันดับสอง คือ เนื้อหาและภาพลามกอนาจาร มีคำสั่งศาล 52 ฉบับ ให้ระงับการเข้าถึง 19,395 ยูอาร์แอล หรือคิดเป็นร้อยละ 24 ของจำนวนยูอาร์แอลที่ถูกปิดกั้นทั้งหมด ที่เหลืออีกร้อยละ 1 เป็นเนื้อหาอื่น ๆ

ปี 2552 เป็นปีที่มี “จำนวนคำสั่งศาล” ให้ปิดกั้นเว็บไซต์ตามคำขอของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ (ไอซีที) สูงที่สุด คือ 64 ฉบับ ให้ปิดกั้น 28,705 ยูอาร์แอล ในขณะที่ปี 2553 เป็นปีที่มี “จำนวนเว็บไซต์” ถูกปิดกั้นสูงที่สุด คือ 45,357 ยูอาร์แอล โดยคำสั่งศาล 45 ฉบับ

นอกจากนี้แม้กฎหมายกำหนดให้ศาลเป็นองค์กรผู้กำลักรองคำร้องให้ปิดกั้นเว็บไซต์ แต่พบว่าจากคำสั่งศาลทั้งสิ้น 156 ฉบับ มีถึง 142 ฉบับที่ศาลออกคำสั่งในวันเดียวกันกับที่กระทรวงไอซีทียื่นคำร้อง โดยในปี 2552 และ 2553 ศาลมีคำสั่งปิดกั้นโดยเฉลี่ยถึง 326 ยูอาร์แอลต่อวัน และ 986 ยูอาร์แอลต่อวัน ตามลำดับ

ด้านสถิติคดีความตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ พบว่า มีคดีความทั้งสิ้น 325 คดี ซึ่งพบว่าคดีที่ขึ้นสู่ชั้นศาลเป็นคดีที่เกี่ยวกับการเผยแพร่เนื้อหาร้อยละ 66.15 ขณะที่คดีที่กระทำต่อตัวระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรือที่เรียกว่า อาชญากรรมคอมพิวเตอร์โดยแท้ คิดเป็นร้อยละ 19 เท่านั้นทั้งนี้ คดีความทั้งหมดสามารถจำแนกประเภทความผิดได้ดังนี้

อันดับหนึ่ง หมิ่นประมาทบุคคลอื่น จำนวน 100 คดี อันดับสอง อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ โดยแท้ 47 คดี อันดับสาม ดูหมิ่นกษัตริย์ฯ 40 คดี อันดับสี่ ความผิดฐานฉ้อโกงหรือ หลอกหลวงทางอินเทอร์เน็ต 31 คดี อันดับห้า เผยแพร่ภาพลามก 31 คดี อันดับหก เผยแพร่ โปรแกรมที่เข้าข่ายผิดกฎหมาย 12 คดี อันดับเจ็ด เนื้อหากระทบความมั่นคง 6 คดี และไม่สามารถระบุได้อีก 58 คดี งานวิจัยพบว่า ในบรรดาคดีทั้งหมด มีผู้ถูกกล่าวหาที่เป็น ตัวกลางผู้ให้บริการทั้งสิ้น 26 คดี

สำหรับประเด็นในเนื้อหาของกฎหมาย คณะวิจัยเห็นว่า พ.ร.บ.

คอมพิวเตอร์ฯ 2550 มีปัญหาการนิยามศัพท์ เช่น คำว่า “ผู้ให้บริการ” ที่กำหนดนิยามและ แยกประเภทไว้ไม่ชัดเจน ทั้งยังกำหนดให้ผู้ให้บริการทุกประเภทมีหน้าที่ทั้งเก็บข้อมูลจราจร คอมพิวเตอร์ และมีความรับผิดชอบต่อการเผยแพร่เนื้อหาของผู้อื่นโดยไม่แยกแยะ โดยกำหนด โทษแก่ผู้ให้บริการไว้เท่ากับผู้กระทำความผิด ซึ่งไม่สมเหตุสมผล

ปัญหาในการบัญญัติฐานความผิด ซึ่งปรากฏความคลุมเครือของบทบัญญัติ ทั้งใน มาตรา 14 มาตรา 15 และ มาตรา 20 แห่ง พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ 2550 เช่น มาตรา 14 (2) มักถูกใช้ตั้งข้อหาควบคู่กับคดีความมั่นคง มีปัญหาในเรื่องขอบเขตการบังคับใช้มี ถ้อยคำกำกวม ไม่ชัดเจน อย่าง “ความเสียหายต่อความมั่นคง” และ “ก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน” ซึ่งขัดกับหลักที่ว่ากฎหมายต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน และคดี ตามมาตรา 14 (2) และ (3) ส่วนใหญ่เป็นการบังคับใช้ร่วมกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 ขณะที่มาตรา 20 ว่าด้วยการระงับการเผยแพร่เนื้อหาหรือการปิดเว็บไซต์มี ถ้อยคำที่คลุมเครือว่าเนื้อหาประเภทใดที่อาจถูกปิดกั้นได้ ทั้งที่โดยหลักการแล้วการปิดกั้น เว็บไซต์ต้องมีเงื่อนไขที่ชัดเจน และการปิดกั้นเว็บไซต์ควรเป็นมาตรการขั้นสุดท้ายที่ใช้อย่าง จำกัด

เสนอปรับปรุง พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ฯ 2550

งานวิจัยมีข้อเสนอแนะทางกฎหมายว่า พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฯ 2550

ควรกำหนดความผิดและโทษสำหรับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์โดยแท้ หรืออาชญากรรม ที่กระทำต่อตัวระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยตรงเท่านั้น ไม่รวมถึงการเอาผิดกับการ เผยแพร่เนื้อหาแต่หากจำเป็นต้องมีบทลงโทษเกี่ยวกับการเผยแพร่เนื้อหา บทบัญญัติ ดังกล่าวก็ต้องชัดเจนไม่คลุมเครือ โดยอาจใช้วิธีแก้ไขเพิ่มเติมไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ก็ได้

งานวิจัยมีข้อเสนอเกี่ยวกับประเด็นความรับผิดชอบของตัวกลางว่า กฎหมายควรจำแนกระดับของความรับผิดชอบตามลักษณะและประเภทของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต โดยคำนึงถึงความเกี่ยวข้องของเนื้อหา เช่น ผู้ให้บริการเนื้อหาควรมีความรับผิดชอบต่อเนื้อหาขณะที่ผู้ให้บริการทางเทคนิคโดยแท้ไม่ควรมีความรับผิดชอบต่อเนื้อหาใด ๆ เลย เว้นแต่เข้าเงื่อนไขบางประการ เช่น พิสูจน์ได้ว่าเขาเป็นผู้คัดเลือก ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่เผยแพร่ในส่วนของการปิดกั้นเว็บไซต์ ต้องแก้ไขให้ชัดเจนไม่คลุมเครือ และไม่ทำให้ตีความหมายได้หลายอย่าง นอกจากนี้ ควรมีองค์กรผู้ใช้อำนาจออกคำสั่งที่มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้แทนจากหลายฝ่าย

สำหรับข้อเสนอแนะทางนโยบาย คณะวิจัยเห็นว่า รัฐควรหามาตรการเพื่อกำกับดูแลเนื้อหาบนสื่อออนไลน์ที่ได้คุณภาพกับการคุ้มครองเสรีภาพของประชาชน แทนการปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์ เช่น การส่งเสริมกลไกตรวจสอบกันเองระหว่างผู้ใช้และผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้ต้องเร่งพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ของเจ้าหน้าที่ รัฐควรต้องส่งเสริมให้มีศาลชำนาญพิเศษเพื่อพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์โดยเฉพาะ และจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน

สำหรับข้อเสนอแนะต่อประชาชน และผู้ให้บริการสื่อออนไลน์นั้น เห็นว่าประชาชนและองค์กรเอกชนที่ทำงานด้านนี้ควรตื่นตัวตรวจสอบการออกกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งนโยบายของรัฐที่อาจกระทบต่อเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสาร และการแสดงความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตอาจรวมตัวกัน หรือจัดตั้งเป็นกลุ่มผู้ประกอบการอย่างเข้มแข็งเพื่อเฝ้าระวังไม่ให้รัฐกำหนดภาระหน้าที่อันไม่เป็นธรรม พัฒนาแนวทางการคัดค้านโต้แย้งกฎหมายหรือนโยบายที่ไม่ชอบธรรม เช่น การนำคดีขึ้นสู่ศาล เป็นต้น

1.6 สัมภาษณ์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ของประชาชน ในอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา(นางสาวณัฐพร จันทร์หอม, 2555)

การศึกษาวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กรณี ศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาปอัสเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาคอมพิวเตอร์ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาปอัสเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 400 คน ได้จากการสุ่มแบบมีชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้

นี้ คือแบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.936 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้อินเทอร์เน็ต มีทั้งหมด 7 ปัจจัย คือปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน ปัจจัยด้านสถานที่ ปัจจัยด้านความบันเทิง ปัจจัยด้านประโยชน์ ปัจจัยด้านระบบอินเทอร์เน็ต ปัจจัยด้านการบริการ และปัจจัยด้านอื่น ๆ สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 56.963 ของความแปรปรวนทั้งหมด โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขา คอมพิวเตอร์ 34 ตัวแปร ระหว่าง 7 ปัจจัยมีค่าเท่ากับ 0.514 -0.852

1.7 พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์ (นางเพชรรุ้ง เขี่ยมสกุลณี, 2555)

จากการศึกษาพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยีอุตรดิตถ์ ปีการศึกษา 2555 พบว่า ในภาพรวมมีการใช้อินเทอร์เน็ตระดับปานกลาง ผู้ใช้บริการ Social Network เช่น Facebook มีการใช้อินเทอร์เน็ต ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับวุฒิชัย เหมดี (2548:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษา ความ ต้องการในการใช้คอมพิวเตอร์ตาม ความเห็นของนักศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 15-25 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญา รองลงไปกำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพต่ำที่สุดคือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ด้านความต้องการในการใช้คอมพิวเตอร์ พบว่าข้อที่มีความต้องการสูงที่สุดคือนักศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการใช้คอมพิวเตอร์สูงที่สุดอยู่ในระดับมาก รองลงไปคือมีความต้องการในการใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ต่ำที่สุด คือ มีความต้องการในการใช้ระบบปฏิบัติการ Linux อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีประโยชน์สูงสุดคือ ได้รับความสนุกสนานในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์อยู่ในระดับมาก สามารถใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ได้อย่างเต็มที่อยู่ในระดับมากและนักศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพ และความเร็วสูง คุณภาพดี ราคาถูก ประหยัด รูปลักษณะมีสีสันทันสมัยง่ายต่อการใช้งาน รูปแบบคำสั่งเป็นภาษาไทยทั้งหมด เพื่อความสะดวกในการใช้งาน และสอดคล้องกับบุรุษรา ประกอบธรรมชาติ ได้ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา การติดต่อสื่อสารและบันเทิงที่มีผลต่อช่วงเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) ศึกษาพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตทั่วไป โดยจำแนกตามพฤติกรรมการใช้ในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านบันเทิง 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตกับพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน 3) ทานายช่วงเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาโดยวิเคราะห์จากพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตทั้ง 3 ด้านของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 690 คน จากสถาบันการศึกษาของรัฐบาล เอกชน ราชภัฏและราชมงคล กลุ่มละ 2 สถาบัน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้นและใช้โปรแกรม SPSS for Windows วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์ความแปรปรวน และการวิเคราะห์จำแนกประเภท ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้ คือ นักศึกษาที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง กลุ่มสถาบันการศึกษาของรัฐบาลมีการใช้งานอินเทอร์เน็ต ในด้านการศึกษาและด้านการติดต่อสื่อสารมากที่สุด กลุ่มสถาบันการศึกษาของเอกชนมีการใช้งานด้านบันเทิงมากที่สุด เมื่อจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา พบว่า กลุ่มที่ศึกษาในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มีการใช้งานด้านอินเทอร์เน็ตมากที่สุด เมื่อจำแนกตามชั้นปี พบว่า นักศึกษา ชั้นปีที่ 3 มีการใช้อินเทอร์เน็ตในด้านการศึกษาและการติดต่อสื่อสารมากที่สุด ส่วนชั้นปีที่ 1 มีการใช้งานด้านบันเทิงมากที่สุด เมื่อจำแนกตามลักษณะที่พักอาศัยพบว่า นักศึกษาที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตในด้านการศึกษาและการติดต่อสื่อสาร นิยมเล่นอินเทอร์เน็ตที่บ้านหรือที่พักอาศัยของตนเอง เช่น บ้าน หอพัก อพาร์ทเมนท์ คอนโดมิเนียม เป็นต้น ยกเว้นกลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตในด้านบันเทิงมักใช้อินเทอร์เน็ตตามร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ โดยเมื่อศึกษาจำนวนชั่วโมงในการเล่นอินเทอร์เน็ตพบว่า กลุ่มผู้ใช้งานด้านการศึกษา ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านบันเทิง ใช้งานประมาณ 2-3 ชั่วโมง โดยใช้ในช่วงเวลา 20.01-24.00 น. จะเห็นได้ว่าอินเทอร์เน็ตมีประโยชน์ต่อนักศึกษาเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเรียนสาขา หรือชั้นใด หรือสถาบันการศึกษาใดก็ตาม ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ เจ้าของเว็บไซต์ หรือธุรกิจต่าง ๆ เป็นต้น ควรคำนึงถึงการนำเสนอข้อมูลในด้านบวก โดยอาจสื่อสารผ่านทางเว็บไซต์อีเมล เว็บบอร์ด ไฮไฟ หรือบล็อกต่าง ๆ ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมของกลุ่มนักศึกษาอย่างมาก และยังคงสอดคล้องกับจุฬารัตน์ พรจิตสิทธิ์ชัย ได้ทาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของนักศึกษามหาวิทยาลัย จำแนกตามสถานภาพของสถานศึกษา และสถานภาพส่วนบุคคล 2) ความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยจำแนกตามพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตและ

3) เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัย จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลของนักศึกษาและพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

4) มหาวิทยาลัยละ 100 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการ หาค่าความถี่และร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทดสอบสมมุติฐานด้วยค่า t และค่า f ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีสถานภาพส่วนบุคคลและพฤติกรรมการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันบางประเด็นในเรื่องการตระหนักรู้ในตนเอง การควบคุมตนเอง การมีแรงจูงใจ การมีความรู้สึกร่วม และการมีทักษะในการเข้าสังคมตามลำดับ

1.8 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์กับการลงโทษผู้กระทำความผิดกับเด็กและเยาวชนไทย (ปริญญา ศรีเกตุ, 2556)

การศึกษา“ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์กับการลงโทษผู้กระทำความผิด เด็กและเยาวชนไทย” นี้มีวัตถุประสงค์ ที่จะศึกษาถึง บทบัญญัติ ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ว่ามีปัญหาในการบังคับใช้อย่างไรบ้าง เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

วิธีที่ใช้ในการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ หรือการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) คือเป็นการ ค้นหาข้อมูลจากข่าวสาร ตั๋วบทกฎหมาย บทความ และเอกสารประกอบการอบรม ตลอดจนคำพิพากษาทั้งของไทย และของต่างประเทศ ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ดังกล่าว

ผลจากการศึกษาพบว่า เนื้อหาของพระราชบัญญัติส่วนใหญ่ใช้คำ และข้อความ อีกทั้งหลักกฎหมายบางมาตรา เป็นที่เข้าใจยากสำหรับประชาชนและผู้รักรักษากฎหมาย ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม เด็กและเยาวชนอาจกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ นอกจากนี้ บทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เด็ก และเยาวชน ยังไม่เหมาะสมกับสภาพของบุคคลดังกล่าว ดังนั้นจึงควรมี

การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้บังคับใช้ได้อย่างเป็นธรรมและ สอดคล้องกับการกระทำ ความผิด ของผู้ใหญ่ เด็ก และเยาวชน

1.9 กฎหมายว่าด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศในส่วนของพระราชบัญญัติว่าด้วย การกระทำ ความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (โหลไล คักติวรพงศ์, 2553)

การวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็นสองส่วน กล่าวคือ ส่วนที่หนึ่งเป็นการวิเคราะห์ตัวบท กฎหมาย และส่วนที่สอง เป็นการวิเคราะห์จากบทสัมภาษณ์ของผู้ที่ได้รับผลกระทบจาก การบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ ผู้ให้บริการ และผู้ใช้บริการเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ การศึกษาพบว่าพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้ งานของผู้ให้บริการซึ่งอาจเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลนอกจากนั้น ในจากการสัมภาษณ์ พบว่าผู้ให้บริการส่วนใหญ่ยังไม่ทราบสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย ทำให้การบังคับใช้ กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย อีกทั้งยังขัดต่อสภาพว่าธุรกิจ ที่ต้องใช้ข้อมูลต่าง ๆ ประกอบการดำเนินธุรกรรม

1.10 พฤติกรรมการใช้สมาร์ตโฟนในชั้นเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัย ธุรกิจบัณฑิตย์ (ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ, 2559)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สมาร์ตโฟนในชั้น เรียนของนักศึกษา และ2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้สมาร์ตโฟนใน ชั้นเรียนและผลการเรียนของนักศึกษาโดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจาก นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์จำนวน323 คน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการทดสอบไคสแควร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมการใช้สมาร์ตโฟนในชั้นเรียนเพื่อค้นหาข้อมูลในขณะที่ทำกิจกรรมที่อาจารย์ มอบหมาย (ร้อยละ 50.5) และในบางครั้งได้นำสมาร์ตโฟนมาใช้เพื่อค้นหาเนื้อหาที่ไม่เข้าใจ เพิ่มเติมในระหว่างเรียน (ร้อยละ 46.8) นอกจากนี้ นักศึกษานำสมาร์ตโฟนมาใช้ถ่ายรูป PowerPoint ของอาจารย์แทนการจดบันทึกในบางครั้ง (ร้อยละ 47.7) และนำมาใช้เพื่อ ติดต่อกับเพื่อนให้มาเข้าเรียนบางครั้ง (ร้อยละ 56.7) อย่างไรก็ตาม พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของคาบเรียนในการแอบใช้สมาร์ตโฟนโดยไม่เกี่ยวข้อง กับการเรียน (ร้อยละ 47.7) โดยมีวัตถุประสงค์ในด้านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ และอินสตาแกรม (ร้อยละ 59.1) ทั้งนี้ ช่วงเวลาที่นักศึกษานำสมาร์ตโฟนมาใช้ ในชั้นเรียน คือ ช่วงที่อาจารย์เน้นสอนแบบบรรยาย (ร้อยละ 39.6) และ 2) พฤติกรรมการใช้

สมาร์ทโฟนในชั้นเรียนมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. งานวิจัยในประเทศ

2.1 อาชญากรรมคอมพิวเตอร์และการละเมิด: การสำรวจทัศนคติและความตระหนักของประชาชน (Dowland, 2000)

บทความนี้พิจารณาถึงผลกระทบของอาชญากรรมคอมพิวเตอร์และใช้ผลการสำรวจเพื่อประเมินทัศนคติของประชาชนและการรับรู้ปัญหา ด้วยสื่อมวลชนที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดความคิดเห็นของแต่ละบุคคลการสำรวจครั้งนี้ถือว่าเป็นผลกระทบที่การรายงานเหตุการณ์มีต่อการรับรู้ของประชาชนและความเข้าใจเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์และการใช้ในทางที่ผิด ผลการสำรวจแสดงให้เห็นว่าการรับรู้ถึงอาชญากรรมคอมพิวเตอร์และการใช้คอมพิวเตอร์ในทางที่ผิดเป็นรายบุคคลและผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นปัญหา อย่างไรก็ตามมุมมองที่แสดงเกี่ยวกับความร้ายแรงของการละเมิดประเภทต่าง ๆ (และแรงจูงใจที่อาจเกิดขึ้นสำหรับพวกเขา) มีความหลากหลายมากขึ้น นอกจากนี้การรับรู้ถึงการละเมิดนั้นแพร่หลายกว่าความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจถูกใช้เพื่อป้องกันและลงโทษ ผลการวิจัยยังเผยให้เห็นศักยภาพที่สำคัญสำหรับรายงานของสื่อที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นในด้านนี้โดยเน้นถึงความสำคัญของการที่ทัศนคติที่มีความรับผิดชอบเพื่อส่งเสริมสังคมของข้อมูล

2.2 การวิเคราะห์ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ในนักศึกษาวิทยาลัย (WILLIAM F. SKINNER, 1997)

อาชญากรรมคอมพิวเตอร์เป็นงานวิจัยที่ค่อนข้างใหม่ในด้านอาชญวิทยาและการเบี่ยงเบน ด้วยข้อบกพร่องของ Hollinger มีการศึกษาเพียงเล็กน้อยที่ตรวจสอบการเกิดขึ้นของการกระทำที่ผิดกฎหมายของคอมพิวเตอร์และแทบไม่มีใครพยายามเสนอคำอธิบายเชิงทฤษฎีสำหรับพฤติกรรม ในบทความนี้ผู้เขียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับอายุการใช้งานปีที่ผ่านมาและเดือนที่ผ่านมาของกิจกรรมคอมพิวเตอร์ที่ผิดกฎหมายหารายการจากตัวอย่างหลายขั้นตอน (N = 581) ของนักเรียนที่มหาวิทยาลัยในภาคใต้ ผู้เขียนยังตรวจสอบสาเหตุของอาชญากรรมคอมพิวเตอร์โดยการทดสอบความสามารถของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเพื่ออธิบายพฤติกรรมเหล่านี้ พวกเขาใช้วิธีการถดถอยแบบหลายขั้นตอนแสดงให้เห็นว่ามาตรการของการเชื่อมโยงที่แตกต่างกันการสนับสนุนและการลงโทษที่แตกต่างกันจำกัดความและแหล่งที่มาของการเลียนแบบนั้นเกี่ยวข้องกับ

อาชญากรรมคอมพิวเตอร์อย่างมีนัยสำคัญ ข้อค้นพบจากการศึกษานี้ถูกนำไปเปรียบเทียบกับข้อมูลของ Hollinger และอภิปรายในแง่ที่ว่าทำไมทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมจึงเป็นมุมมองทางทฤษฎีที่เหมาะสมและมีประโยชน์สำหรับการทำความเข้าใจว่าทำไมนักศึกษาวิทยาลัยกระทำการกระทำผิดกฎหมายคอมพิวเตอร์

จากการสืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า

	ปัจจัย										
ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน	▼										
ระดับชั้นปี	▼	▼		▼							
เพศ	▼	▼		▼			▼		▼		▼
พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต	▼										
อายุ				▼			▼		▼		▼
พื้นที่อยู่อาศัย				▼			▼		▼		▼
อาชีพ				▼			▼		▼		▼
กลุ่มสาขาวิชา	▼	▼		▼							
ระดับการศึกษา				▼			▼		▼		▼
ครอบครัว		▼									
รายได้							▼				

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ พบว่ามีปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้กฎหมายที่สำคัญ มีดังนี้ 1. ระดับชั้นปี 2. เพศ 3. อายุ 4. กลุ่มสาขาวิชา 5. ระดับการศึกษา เพราะฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย จะใช้ตัวแปรดังนี้ 1. เพศ 2. กลุ่มสาขาวิชา 3. ระดับการศึกษา 4. ประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์ 5. ประสบการณ์ในการใช้โทรศัพท์มือถือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี